

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

მარიამ ბოხუა

დიდ სახელმწიფოთა მეტოქეობა საერთაშორისო პოლიტიკაში:
აშშ-ს როლი ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში
სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო

დიპლომატია და საერთაშორისო პოლიტიკა

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია დიპლომატიისა და საერთაშორისო
პოლიტიკის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ზურაბ დავითაშვილი
სრული პროფესორი

თბილისი

2018

ანოტაცია

კვლევის საგანს წარმოადგენს ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებული დაპირისპირება სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო და აშშ-ს როლი ამ დაპირისპირებაში. კვლევის **აქტუალობას** განსაზღვრავს მასში ჩაბმულ მხარეთა მისწრაფებები, საერთაშორისო არენაზე შეინარჩუნონ გაბატონებული მდგომარეობა და გაძლიერდნენ უფრო მეტად. აღნიშნული კუნძულებისთვის იბრძვიან მსოფლიოს დიდი სახელმწიფოები (ჩინეთი და იაპონია) და ამ სახელმწიფოებს შორის არსებულ კონფლიქტში ჩართულია კიდევ ერთი სუპერძალა- ამერიკის შეერთებული შტატები, რომელიც კონფლიქტის მიმდინარეობის დინამიკას მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს. დიდ სახელმწიფოთა მიერ სხვადასხვა ბერკეტების გამოყენება საკუთარი ინტერესების მისაღწევად- ამის ერთ-ერთ მაგალითს წარმოადგენს ზემოაღნიშნული კუნძულების გარშემო არსებულ დაპირისპირებაში აშშ-ს ჩართულობა და მისი მხარდაჭერა იაპონიისადმი.

კვლევის **მიზანია** აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში არსებულ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ კონფლიქტში აშშ-ს ჩართულობის მიზეზების შესწავლა, რაც ასევე იძლევა აღნიშნულ კონფლიქტში ჩართულ მხარეთა და რეგიონში მათ ინტერესებთან დაკავშირებული საკითხების შესწავლის საშუალებას.

მიზნის მიღწევისთვის დასახული იქნა **ამოცანები**: მოხდა კონფლიქტის წარმოშობის მიზეზების მოკლე მონახაზის გაკეთება, ჩინეთისა და იაპონიის დამოკიდებულებების შესწავლა და ანალიზი, ამავე დროს აშშ-ს მიერ გამოხატული ქმედებებისა და დამოკიდებულებების შესწავლა კონფლიქტთან მიმართებაში, რაც რეგიონში მის მიზნებს უკავშირდება- შეინარჩუნოს ძალაუფლება რეგიონში იაპონიის დახმარებით.

ნაშრომში ჩამოყალიბებული **საკვლევი კითხვა** მდგომარეობს შემდეგში: რით აიხსნება აშშ-ს მიერ იაპონიის მხარდაჭერა ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო? **ჰიპოთეზა** კი მდგომარეობს შემდეგში: სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო ჩინეთ- იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში იაპონიის მხარდაჭერა აშშ-ს აძლევს საშუალებას

დარჩეს ერთ-ერთ წამყვან ძალად რეგიონში, რაც მის მთავარ მიზანს წარმოადგენს. კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობა და ბუნებრივი რესურსებით სიმდიდრე კი გარეშე ფაქტორებია, რომლებიც არსებობს ჩინეთ-იაპონია-აშშ-ს ურთიერთობებში.

შედეგი- აღნიშნული ნაშრომი წვლილს შეიტანს აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში მიმდინარე სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კონფლიქტში აშშ-ს ჩართულობის, კონფლიქტის მნიშვნელოვანი ასპექტების, ასევე რეგიონში მოქმედ ძლიერ სახელმწიფოთა ქმედებების შესწავლაში. შესაძლებელი იქნება მისი გამოყენება აღმოსავლეთ აზიის რეგიონის შესწავლისას გარკვეული ცოდნის მისაღებად.

სიახლედ შეიძლება მივიჩნიოთ ის ფაქტი, რომ სენკაკუ/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ კონფლიქტზე ქართულ აკადემიურ სივრცეში არ მოიპოვება არცერთი ნაშრომი და ვფიქრობ, აღნიშნული კვლევა გარკვეულ წარმოადგენას შექმნის ამ დაპირისპირებაზე, რეგიონში ორ ძლიერ ძალას - იაპონიასა და ჩინეთს შორის არსებულ დამოკიდებულებაზე, ამ ურთიერთობებში აშშ-ს როლსა და გავლენაზე.

Great Power Competition in International Politics: the Role of USA in Sino–Japanese Territorial Dispute over the Senkaku/Diaoyu Dao Islands

Annotation

The **subject** of this paper is Sino-Japanese territorial dispute over the Senkaku/Diaoyu Dao islands and the role of USA in this dispute. The three major powers in the world- China, Japan and USA are involved in this dispute and that's the reason of the **importance** of this Master thesis. These countries want to maintain their place in International System and to gain more power. USA involvement in this territorial dispute defines the dynamics of this dispute. Using different means to reach state's own national interests- it is the reason of USA's involvement in that and its support to Japan.

The **main goal** of this research paper is to study about the Interests of three major powers in East Asia region and to know about USA's involvement in Senkaku/Diaoyu Dao islands Dispute.

There are several **tasks** defined to research this issue and to reach the main goal. These directions are: studying the origins of this dispute, Sino-Japanese relations, also the behaviour of USA in Sino-Japanese dispute over the Senkaku/Diaoyu Dao islands, which are connected to USA's main interests- maintain status-quo and staying as strong power in the region.

The **research question** is following: What are the main reasons for the fact that USA is involved in Sino-Japanese territorial dispute over the Senkaku/Diaoyu Dao islands on Japanese side? The **hypothesis** is formulated this way: In the territorial dispute between China and Japan over the Senkaku/Diaoyu Dao islands, USA's support to Japan gives USA the chance to maintain status-quo and to stay as strong power in the region and around the world. The strategic importance of the islands and the potential wealth with natural resources are only additional facts for USA to use Japan's place in region for fulfilling its own national interests.

The **result** of this research paper is that it is a contribution in the field of East Asian studies and in the Senkaku/Diaoyu Dao islands issue. The information given in this Master Thesis can be

used to study about the regional powers's interests in Region and USA's interests in the region and in the international system as well.

This issue is **innovation** for Georgian academics, because there is not a literature in Georgian on this dispute. This research paper will give the scholars, students and other interested people the chance to get some knowledge about the great powers' goals and interests in the region, and although will help them to understand the reasons of USA's involvement in Regional affairs and in dispute over the Senkaku/Diaoyu islands.

სარჩევი

შესავალი	7
ა) საკითხის აქტუალობა, მიზნები, ამოცანები	8
ბ) საკვლევი კითხვა, ჰიპოთეზა, ცვლადები, თეორიული ჩარჩო.....	10
გ) მეთოდოლოგია.....	14
თავი I. ლიტერატურის მიმოხილვა.....	19
თავი II. სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კონფლიქტის ისტორიული წინაპირობები და ძირითადი ასპექტები.....	25
2.1. მნიშვნელობა და მდებარეობა	25
2.2. კუნძულების მიკუთვნებულობა- მხარეების არგუმენტები	28
თავი III. რეგიონის ძლიერ სახელმწიფოთა ურთიერთობა და ინტერესები რეგიონში	33
3.1. ჩინეთ-იაპონიის ურთიერთობები	33
3.2. ჩინეთის ინტერესები	36
3.3. იაპონიის ინტერესები	40
თავი IV. აშშ-ს დამოკიდებულება ჩინეთ-იაპონიის დაპირისპირების მიმართ.....	43
4.1. დაპირისპირებაში ჩართულობა- ჩინეთისგან მომდინარე საფრთხის თავიდან აცილების მცდელობა	43
4.2. აშშ-ს დამოკიდებულების ცვლილება დროში	46
4.3. დაპირისპირების მნიშვნელობა- ანგარიშები და ოფიციალური განცხადებები აშშ-ს ქმედებებთან დაკავშირებით	51
4.4. დიდი სახელმწიფოების მეტოქეობა- აშშ-ს ეროვნული უსაფრთხოების მთავარი ფოკუსი.....	57
თავი V. სტრუქტურული რეალიზმი- დაპირისპირებაში ჩართულობა ძალაუფლების შესანარჩუნებლად	62
დასკვნა	68
გამოყენებული ლიტერატურა.....	73

შესავალი

ჩინეთი, ისევე როგორც იაპონია, წარმოადგენს მსოფლიოს ერთ-ერთ უდიდეს სახელმწიფოს. მათ შორის დროის სხვადასხვა მონაკვეთში არსებული დაპირისპირებების ერთ-ერთ მაგალითს წარმოადგენს აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებული დავა, რომელშიც აშშ-ს როლი ძალიან დიდია. ჩინეთი, იაპონია და აშშ რეგიონში მთავარ მოთამაშეებად ითვლებიან და სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებულ დაპირისპირებაში აშშ-ს ჩართულობა შესაძლოა არ იყოს აღქმული უცნაურად, თუ გავითვალისწინებთ მსოფლიო ასპარეზზე, ასევე რეგიონში მის ინტერესებსა და მისწრაფებებს, რასაც კვლევა კიდევ ერთხელ ადასტურებს.

აშშ არის სახელმწიფო, რომელიც ნებისმიერ ფასად ცდილობს შეინარჩუნოს ძალაუფლება რეგიონში, რადგან მისთვის აღმოსავლეთ აზიის რეგიონი ძალიან მნიშვნელოვანი დატვირთვის მატარებელია. რეგიონის მიმართ გამოვლენილი აშკარა დამოკიდებულების დადასტურებები კი ნათლად ჩანს კვლევაში. ეს რეგიონი მისთვის მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც ჩინეთის გაძლიერება რეგიონსა და მსოფლიოში აშშ-სთვის სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენს. სწორედ ჩინეთის შეკავება და მისი გაძლიერებისთვის ხელის შეშლა არის, სხვა მრავალ მიზეზთან ერთად, აშშ-ს რეგიონით დაინტერესების მთავარი განმაპირობებელი და სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაში ჩართულობის მიზეზი.

ჩინეთი წარმოადგენს მსოფლიო ასპარეზზე მოქმედ ძლიერ სახელმწიფოს, რომელსაც ასევე აქვს ინტერესები საერთაშორისო არენაზე გაძლიერებისა და მსოფლიოს უმნიშვნელოვანეს ძალად ჩამოყალიბებისა. მის პირველად მიზანს წარმოადგენს, რომ შეინარჩუნოს ძალაუფლება. ისევე როგორც აშშ-სთვის, ჩინეთისთვისაც სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენს აშშ, რომელიც ცდილობს მის გაძლიერებას ხელი შეუშალოს. ჩინეთი ცდილობს მიჰყვეს „ახალი უსაფრთხოების კონცეფციას“, რომლის მიხედვითაც მისთვის მნიშვნელოვანია „საერთო თანამშრომლობა, საერთო სარგებელი, თანასწორობა და კოორდინაცია“, რომლებიც ახალი უსაფრთხოების მიმართულებების პრაქტიკული განხორციელებისთვის მნიშვნელოვანია, თუმცა უნდა ითქვას, რომ ჩინეთის ეს

დამოკიდებულება გამოწვეულია მის წინაშე არსებული რამდენიმე მნიშვნელოვანი გამოწვევით: აშშ-ს ჰეგემონობა, ტრადიციული ძალთა ბალანსის სისტემის შენარჩუნება და მრავალი გაურკვეველი მულტილატერალური უსაფრთხოების ფორუმის არსებობა. ზემოქანმოთვლილი სამი გამოწვევიდან პირველი ორი პირდაპირ მოქმედებს მისი უსაფრთხოების ინტერესების წინააღმდეგ და აჩვენებს ჩინეთს, რომ ძალაუფლების გაზრდა დიდ სახელმწიფოთა შორის მეტოქეობაში გადარჩენის და გამარჯვების მთავარი გარანტიაა. (Li, 2018)

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებული დაპირისპირება ორივე ქვეყნისთვის - ჩინეთისა და იაპონიისთვის სერიოზული ზიანის მომტანია მისი შეიარაღებულ დაპირისპირებაში გადაზრდის შემთხვევაში, აშშ-ს ჩართულობა კი ერთგვარ შემაკავებელ ფაქტორადაც კი შეიძლება ჩაითვალოს, რადგან აშშ-ს სიძლიერიდან გამომდინარე ჩინეთმა შეიძლება თავი შეიკავოს იაპონიის მიმართ აშკარა შეიარაღებული დაპირისპირებისგან, რადგან აშშ და იაპონია სტრატეგიულ პარტნიორებს წარმოადგენენ, თუმცა მოვლენების განვითარება გვაჩვენებს, რომ ამის იმედად ყოფნა არ იქნება მიზანშეწონილი და იაპონიას არ უნდა ჰქონდეს იმის იმედი, რომ დაპირისპირების შეიარაღებული დაპირისპირებაში გადაზრდა არ მოხდება.

ა) საკითხის აქტუალობა, მიზნები, ამოცანები

ზემოაღნიშნულ ძლიერ სახელმწიფოთა როლი კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული დავის მიმდინარეობაში და მათი სტატუსი საერთაშორისო სისტემაში განსაზღვრავს **საკითხის აქტუალობას**. აშშ-ს მოქმედება რეგიონში განპირობებულია მრავალი ფაქტორით, რომელთა შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია მის მიერ რეგიონში ძლიერ ძალად დარჩენის სურვილი, რასაც საფრთხე ემუქრება ჩინეთის მხრიდან. აღნიშნული თემის აქტუალობა ასევე გამომდინარეობს იქიდან, რომ ეს კონფლიქტი მიმდინარეობს აზია-წყნარი ოკეანის აუზში, რომლის მიმართაც აშშ-ს ინტერესები

ძალიან დიდია და მას არ აწყობს არანაირად რეგიონში სტატუსის დაკარგვა, რისთვისაც ის ყველაფერს აკეთებს.

კვლევის მიზანია აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებულ დაპირისპირებაში აშშ-ს როლის შესწავლა, რაც განხორციელდა ამ დავაში აშშ-ს ჩართულობისა და მისი პოზიციის შესწავლის გზით, ამან, ასევე, საჭირო გახადა შესწავლილი ყოფილიყო რეგიონში მოქმედი ორი ძლიერი სახელმწიფოს- ჩინეთისა და იაპონიის ურთიერთდამოკიდებულება, რაც, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, გამოხატულია ზემოაღნიშნულ კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავასთან მიმართებაში მათი დამოკიდებულების შესწავლით.

მიზნის განხორციელება მნიშვნელოვანია იქიდან გამომდინარე, რომ ეს საკითხი არ არის შესწავლილი ქართველი მკვლევარების მიერ, შესაბამისად, აღმოსავლეთ აზიის რეგიონის მიმართ არსებული და დღითიდღე მზარდი ინტერესის დაკმაყოფილება ვერ ხერხდება არსებული ნაშრომების კითხვისა და გაანალიზების შედეგად. მიზნის მიღწევის შემთხვევაში კი იარსებებს ნაშრომი, რომელიც სტუდენტებსა თუ ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს შეუქმნის მცირე წარმოდგენას მაინც კონფლიქტთან დაკავშირებით არსებულ დამაბულ ვითარებაზე რეგიონში, დაპირისპირებულ მხარეებს შორის არსებულ ურთიერთდამოკიდებულებაზე, აშშ-ს ჩართულობაზე დაპირისპირებაში და ამასთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებზე.

კვლევის ფარგლებში მიზნის მისაღწევად დასმულ ამოცანებში შედის: სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებული მდგომარეობის შესწავლა, მოკლე ისტორიული მიმოხილვის გაკეთება, დაპირისპირებასთან დაკავშირებით არსებული ოფიციალური დოკუმენტების შესწავლა. ასევე, დაპირისპირების წარმოშობის დროიდან დღემდე აშშ-ს დამოკიდებულების შესწავლა, სადაც გამოიკვეთა ჩინეთის მიმართ განსხვავებული დამოკიდებულების გამოვლენის მომენტები. გამოჩნდა აშშ-ს დამოკიდებულება იაპონიისა და ჩინეთის მიმართ კუნძულებთან დაკავშირებულ საკითხებზე მე-20 საუკუნის დასაწყისში, როდესაც იგი სხვადასხვა ხელშეკრულებების ფარგლებში საუბრობდა კუნძულების ჩინეთისთვის დაბრუნების ვალდებულებაზე იაპონიის მხრიდან, თუმცა მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან უკვე გამოიკვეთა პოზიცია, რომ აშშ მხარს უჭერდა იაპონიას და, მართალია, არ საუბრობდა

სუვერენიტეტის უფლებების დაბრუნებაზე იაპონიისთვის, თუმცა კუნძულებზე ადმინისტრაციული უფლებების იაპონიისთვის მიკუთვნებაზე საუბრობდა და ოკინავას დაბრუნების შესახებ ხელშეკრულების თანახმად იაპონიას გადასცა კიდევ კუნძულებზე ადმინისტრაციული მმართველობის განხორციელების უფლება.

ბ) საკვლევი კითხვა, ჰიპოთეზა, ცვლადები, თეორიული ჩარჩო

ნაშრომში ჩამოყალიბებული **საკვლევი კითხვა** მდგომარეობს შემდეგში: რით აიხსნება აშშ-ს მიერ იაპონიის მხარდაჭერა ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო? საკვლევი კითხვა გვაძლევს საშუალებას დადგინდეს, თუ რამდენად დიდ როლს თამაშობს აშშ ჩინეთ-იაპონიას შორის სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაში. ზემოაღნიშნული კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობა შეიძლება თუ არა განვიხილოთ აშშ-ს აღნიშნულ კონფლიქტში მონაწილეობის მიზეზად, თუ შეიძლება მხოლოდ განვიხილოთ როგორც აშშ-ს მისწრაფებად- შეინარჩუნოს სტატუსი აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში და ამით ხელი შეუშალოს ჩინეთის კიდევ უფრო გაძლიერებას როგორც რეგიონში, ასევე მსოფლიო ასპარეზზე.

საკვლევ კითხვასთან დაკავშირებით ჩამოყალიბებული **ჰიპოთეზა** მდგომარეობს შემდეგში: სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო ჩინეთ- იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში იაპონიის მხარდაჭერა აშშ-ს აძლევს საშუალებას დარჩეს ერთ-ერთ წამყვან ძალად რეგიონში, რაც მის მთავარ მიზანს წარმოადგენს. კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობა და ბუნებრივი რესურსებით სიმდიდრე კი გარეშე ფაქტორებია, რომლებიც არსებობს ჩინეთ-იაპონია-აშშ-ს ურთიერთობებში.

ზემოაღნიშნული ჰიპოთეზის დამტკიცებით იკვეთება კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობა და მისი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, აშშ-ს მისწრაფება კუნძულები იყოს იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ, რადგან იაპონია მისი მოკავშირეა და იაპონიისთვის კუნძულებზე მმართველობის შენარჩუნება კი ძალიან

მნიშვნელოვანია. აშშ-ს აწყოფს რეგიონში იაპონიის სახით მოკავშირის ყოლა, რომელიც ჩინეთის რეგიონში გაბატონებას ხელს შეუშლის, ამით კი მისი სტატუსი რეგიონში არ დადგება საფრთხის ქვეშ. ჩინეთისთვის ხელის შეშლას იაპონია ვერ მოახერხებს დამოუკიდებლად, რაც იცის აშშ-მ და სწორედ აქედან გამომდინარეობს მისი როლი კონფლიქტში. იგი ცდილობს იაპონიასთან მჭიდრო კავშირით აგრძნობინოს ჩინეთს, რომ არ დათმობს პოზიციებს რეგიონში, ჩინეთიც ხვდება, რომ მისი დაპირისპირება იაპონიასთან შესაძლოა სერიოზული პრობლემის წარმომქმნელი აღმოჩნდეს მისთვის, რადგან აშშ, რომელსაც აქვს სტრატეგიული პარტნიორობა იაპონიასთან და რომლისთვისაც იაპონია რეგიონში მდგომარეობის შენარჩუნების მთავარ ბერკეტს წარმოადგენს, შეიძლება არ მოერიდოს რეგიონში ძალაუფლების შესანარჩუნებლად, შეიარაღებული დაპირისპირების წარმოშობის შემთხვევაში ჩინეთის წინააღმდეგ გამოსვლას.

დამოუკიდებელი ცვლადად ჩამოყალიბებულია აშშ-ს მისწრაფება, შეინარჩუნოს ძლიერება აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში. ასევე, ნაშრომში ჩამოყალიბებულია **შუალედური ცვლადი**: კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობიდან და ბუნებრივი რესურსებით სიმდიდრიდან გამომდინარე ჩინეთ-იაპონიას შორის კონფლიქტის წარმოშობა, ხოლო **დამოკიდებელი ცვლადია**: აშშ-ს ჩართულობა აღნიშნულ დავაში.

ჩამოყალიბებული ცვლადებიდან გამომდინარეობს, რომ აშშ-ს გააჩნია თავისი ინტერესები რეგიონში, რაც გულისხმობს რეგიონში ერთ-ერთ წამყვან ძალად დარჩენის სურვილს; ამავე დროს, კუნძულების მნიშვნელობა ძალიან დიდია როგორც ჩინეთის, ასევე იაპონიისთვის, რამაც გამოიწვია მათ შორის დავის წარმოშობა. ორივე სახელმწიფო იბრძვის ამ კუნძულებისთვის განსაკუთრებით აღნიშნულ ტერიტორიულ წყლებში ბუნებრივი რესურსების პოტენციური არსებობის ფაქტის გამოვლენის შემდეგ. აშშ-ს ჩართულობა დაპირისპირებაში კი გამოიწვია რეგიონში ერთ-ერთ წამყვან ძალად დარჩენის სურვილმა, ასევე მისმა სტრატეგიულმა პარტნიორობამ იაპონიასთან, რომლისთვისაც კუნძულები ძალიან დიდი მნიშვნელობის მატარებელია. კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობისა და ბუნებრივი რესურსებით პოტენციური სიმდიდრის მიუხედავად, აშშ-ს დაინტერესება კუნძულების საკითხით გამომდინარეობს არა მხოლოდ კუნძულების მიმართ არსებული ინტერესიდან, არამედ მისი მისწრაფებიდან,

შენარჩუნოს ძლიერება აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში, რასაც მისი აზრით, საფრთხე ემუქრება ჩინეთის მხრიდან. იქიდან გამომდინარე, რომ ეს კუნძულები იაპონიისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, აშშ კი იაპონიასთან სტრატეგიული პარტნიორობით ცდილობს ჩინეთის გაძლიერებისთვის ხელის შეშლას და რეგიონში თავისი სტატუსის შენარჩუნებას, იგი იძულებულია დაიჭიროს იაპონიის მხარე კუნძულებთან დაკავშირებით მიმდინარე დავაში, რაც კუნძულებზე ადმინისტრაციული მმართველობის იაპონიისთვის მიკუთვნებულობის შეხედულების მხარდაჭერაში გამოიხატება. ჩინეთის გაძლიერებიდან მომდინარე საფრთხის თავიდან ასაცილებლად არის ჩართული აშშ დაპირისპირებაში როგორც იაპონიის მხარდამჭერი და მოვლენების განვითარების ნებისმიერი სცენარის შემთხვევაში უცხადებს მხარდაჭერას იაპონიას, მათ შორის უსაფრთოების შესახებ არსებული შეთანხმების თანახმად.

შედარებითი ანალიზი- საკითხის განსხვავებულობა გამოიხატება იმით, რომ აშშ, მისი სტატუსიდან და ძლიერებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს მსოფლიო პოლიტიკური წესრიგის შემუშავების საკითხში, აღნიშნულ ნაშრომში კი განხილულია მისი მხრიდან გამოვლენილი შიშის მომენტი, რასაც იგი გამოხატავს აშკარად ჩინეთის მიმართ. მიუხედავად მისი ინტერესისა, იყოს მსოფლიოში ანგარიშგასაწევი ძალა და ჰქონდეს სუპერძალის სტატუსი, სხვა რეგიონებთან (ლათინური ამერიკა, აფრიკა) დაკავშირებულ საკითხებში იგი ასე მტკივნეულად არ აღიქვამს ჩინეთის ინტერესებს, მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნულ რეგიონებში ჩინეთის მიერ აშშ-ს ჩანაცვლების სერიოზული საფრთხე არსებობს. აშშ-მ, იაპონიისთვის მხარდაჭერის გზით, გამოხატა აშკარა ინტერესი სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაში, რაც აიხსნება მისი მისწრაფებით, იყოს ერთ-ერთი წამყვანი ძალა აზია-წყნარი ოკეანის აუზში და იაპონიის მოკავშირეობით ხელი შეუშალოს ჩინეთის კიდევ უფრო მეტად გაძლიერებას.

აშკარაა ის ფაქტი, რომ აშშ-სთვის ზემოაღნიშნული კუნძულების იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ ყოფნა ძალიან მნიშვნელოვანია, რადგან იაპონია მის მოკავშირეს წარმოადგენს, ხოლო მას სჭირდება იგი ჩინეთის წინააღმდეგ რეგიონში. აშშ- იაპონიის ურთიერთთანამშრომლობის საფუძველს არ წარმოადგენს მხოლოდ და მხოლოდ მისწრაფება, რომ ჰქონდეს იაპონიასთან კარგი ურთიერთობა,

რადგან იაპონია ძლიერი სახელმწიფოა, არამედ აშშ-ს მიზანია, ჰყავდეს იაპონია როგორც მთავარი მხარდამჭერი რეგიონში ჩინეთთან მიმართებაში. სხვა რეგიონებთან შედარებით, აშშ აშკარად მნიშვნელოვან როლს ანიჭებს აღმოსავლეთ აზიის რეგიონს, რაც სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით მის მიერ გამოხატულ პოზიციაშიც გამოჩნდა. ეს კი, რა თქმა უნდა, არ წარმოადგენს მხოლოდ კუნძულების სტრატეგიული თუ ბუნებრივი რესურსებით პოტენციური სიმდიდრიდან გამომდინარე ფაქტს, არამედ ეს წარმოადგენს რეგიონში ერთ-ერთ ძლიერ მოთამაშედ დარჩენის წინაპირობას, რაც მისი მთავარი მიზანია.

თეორიულ ჩარჩოდ აზია- წყნარი ოკეანის აუზში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებულ დავაში აშშ-ს ჩართულობის ასახსნელად გამოყენებულია სტრუქტურული რეალიზმის მიდგომა, რაც გულისხმობს იმას, რომ სახელმწიფოები იბრძვიან ძალაუფლებისთვის და მათ აქვთ თავიანთი მიზნები ამისთვის. სტრუქტურული რეალისტებისთვის, საერთაშორისო სისტემის არქიტექტურა, მისი სტრუქტურა აიძულებს სახელმწიფოებს მისდიონ ძალაუფლებას. სისტემაში, სადაც არ არსებობს უმაღლესი ხელისუფლება და არ არსებობს გარანტია იმისა, რომ სხვა სახელმწიფოები არ ჩაერთვებიან კონფლიქტში ერთმანეთთან, ყველა სახელმწიფო ცდილობს იყოს საკმარისად ძლიერი იმისთვის, რომ სხვა სახელმწიფოებმა არ სცადონ მათზე ზეწოლა. მათთვის, ძალაუფლება არის საშუალება გადარჩენისთვის. ძლიერ სახელმწიფოებს კი არ აქვთ სხვა გამოსავალი გარდა იმისა, რომ იბრძოლონ ერთმანეთთან ძალაუფლებისთვის.

მიდგომა, რომლის თანახმადაც სახელმწიფოები ცდილობენ ძალთა ბალანსი თავიანთ სასარგებლოდ შეინარჩუნონ და არცერთ სხვა სახელმწიფოს არ ჰქონდეს მათ ხარჯზე წარმატების მიღწევის საშუალება, ადასტურებს იმ ფაქტს, რომ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშშ-ს ჩართულობის მთავარ მიზეზს წარმოადგენს სწორედ ძალაუფლების შენარჩუნება და ბრძოლა იმისთვის, რომ არ მოხდეს სხვა სახელმწიფოს (ჩინეთის) მიერ მისი ჩანაცვლება. რომ არა ეს მცდელობები, შესაძლოა აშშ-მ დაკარგოს ის პოზიცია რაც აქვს ამჟამად აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში, რაც, რა თქმა უნდა, მისთვის აღიქმება ძალიან სერიოზულ გამოწვევად.

სტრუქტურული რეალიზმით აღნიშნული საკითხის განხილვისას უნდა აღინიშნოს, რომ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში ნათლად დასტურდება ამ მიდგომის სისწორე აშშ-ს დამოკიდებულების გათვალისწინების შემთხვევაში, რაც შეიძლება ასევე ითქვას ჩინეთზე, რომელიც ნამდვილად აღიქვამს აშშ-ს მთავარ მეტოქედ, თუმცა დაპირისპირებაში იაპონიის ჩართულობა არ არის გამოწვეული იმ მისწრაფებებით, რა მისწრაფებებიც აქვთ აშშ-ს და ჩინეთს. იაპონია წარმოადგენს სახელმწიფოს, რომელიც ზურგს უმაგრებს აშშ-ს, აშშ-სთვის უმნიშვნელოვანეს საკითხში- დიდ სახელმწიფოთა შორის მეტოქეობაში საკუთარი ძალაუფლების დასადასტურებლად. ჩინეთი კი, სწორედ თავისი სიძლიერიდან გამომდინარე წარმოადგენს საფრთხეს აშშ-სთვის და სწორედ ამიტომ ცდილობს აშშ უფრო და უფრო მეტად გაძლიერდეს.

მხოლოდ ძალაუფლების შენარჩუნება და გაძლიერება აძლევს საშუალებას სახელმწიფოებს დაცულად იგრძნონ თავი და ამით აიხსნება აშშ-ს ჩართულობა ამ დაპირისპირებაში. აშშ არის ძლიერი სახელმწიფო და სტრუქტურული რეალიზმის თეორია ძალიან კარგად ხსნის მის დამოკიდებულებას აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში არსებული პოლიტიკური ვითარების მიმართ, მის ჩართულობას სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებულ დავაში და მის ურთიერთობებს რეგიონის სახელმწიფოებთან.

გ) მეთოდოლოგია

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დავაში აშშ-ს ჩართულობის საკვლევად ნაშრომში გამოყენებულია თვისებრივი კვლევის მეთოდები, კერძოდ კი: კონტენტ ანალიზისა და პროცესის მიდევნების (Process Tracing) მეთოდები. ეს მეთოდები საჭირო გახდა იმისთვის, რომ გამოვლენილი ყოფილიყო კონფლიქტის მიმდინარეობის პროცესები, შესწავლილი ყოფილიყო მისი წარმოქმნისა და აშშ-ს ჩართულობის მიზეზები, მომხდარიყო დასკვნების გაკეთება

დაპირისპირების წარმოშობის მიზეზებსა და მასში აშშ-ს ჩართულობაზე. ამ მეთოდების გამოყენების გარეშე შეუძლებელი იქნებოდა კვლევის მიზნის მიღწევა და ჩამოყალიბებული ჰიპოთეზის დადასტურება, რადგან საკვლევი საკითხი მოითხოვს სწორედ ამ სახის კვლევას.

კონტენტ ანალიზის მეთოდის შესაბამისად, განხილულია სხვადასხვა ავტორების წიგნები, ნაშრომები, რომლებიც დაკავშირებულია სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავასთან ჩინეთსა და იაპონიას შორის და აშშ-ს ჩართულობასთან. ასევე, გამოყენებულია სხვადასხვა სახის დოკუმენტები, რომლის მოძიებაც შესაძლებელი გახდა ინტერნეტში და ეხებოდა სხვადასხვა დროის ხელშეკრულებებს, სადაც საუბარი იყო ამ კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ ვითარებაზე და მათი მიკუთვნებულობის საკითხზე. გარდა ზემოაღნიშნული ნაშრომების და დოკუმენტების შესწავლისა, მოხდა სამი ქვეყნის- ჩინეთის, იაპონიისა და აშშ-ს ინტერესების გაანალიზება რეგიონში სხვადასხვა წყაროდან მიღებული ინფორმაციების საფუძველზე.

ძალიან დიდი ყურადღება დაეთმო რეგიონის მნიშვნელობის განსაზღვრას, რაც მრავალი წყაროდან ჩანს და რაც გახდა საფუძველი იმისა, რომ ეს კუნძულები ძალიან მნიშვნელოვანი გახდა დიდი სახელმწიფოებისთვის და შეიძლება ითქვას, რეგიონში ვითარების დესტაბილიზაციის ერთ-ერთ მთავარ მიზეზს წარმოადგენს. კუნძულების მნიშვნელობასთან დაკავშირებით არსებული ნაშრომების განხილვისას გამოიკვეთა, რომ მათი მნიშვნელობა არ არის იმდენად დიდი, რამდენადაც მათი ფლობა სახელმწიფოების ეროვნულ ინტერესებში შედის. აშშ-ს სჭირდება ეს კუნძულები იაპონიასთან კარგი ურთიერთობების შესანარჩუნებლად, რაც თავის მხრივ რეგიონში მის სტატუსს განაპირობებს და წარმოაჩენს უძლიერეს სახელმწიფოდ, თუმცა ჩინეთიც ხვდება ამას და ჩინეთისთვისაც კუნძულების მნიშვნელობა არამარტო ბუნებრივი რესურსებით სიმდიდრეში გამოიხატება, არამედ სხვა ფაქტორებში, როგორცაა რეგიონში ჰეგემონის სტატუსის მოპოვება და აშშ-ს გადაჩრდილვა.

ამ ნაშრომებისა და სტატიების გამოყენებით დამტკიცდა ჰიპოთეზა, რომელიც ჩამოყალიბებულია ამ ნაშრომში, რაც მნიშვნელოვანია ნებისმიერი ასეთი სახის კვლევის

ჩატარების დროს. იმის გათვალისწინებით, რომ შესასწავლი საკითხი წმინდა თეორიული ხასიათისაა და მნიშვნელოვანწილად გამომდინარეობს ქვეყანათა ინტერსებიდან, საჭირო იყო კვლევის ჩატარებისთვის აღნიშნული მეთოდის გამოყენება და ჩამოყალიბებული ჰიპოთეზის შერჩეული მეთოდის დახმარებით დამტკიცება.

ნაშრომში ასევე გამოყენებულია პროცესის მიდევნების მეთოდი (**Process Tracing**), როდესაც ცდილობ ერთი შემთხვევის ფარგლებში დაადგინო მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი კონკრეტულ გადაწყვეტილებებს შორის. ეს მეთოდი იძლევა საშუალებას, დადგინდეს თუ რა განსხვავებაა მიღებულ გადაწყვეტილებებს შორის დროის სხვადასხვა მონაკვეთებში. (George and Bennett, 2005)

ამ მეთოდის გამოყენების პროცესში საჭირო გახდა აშშ-ს დამოკიდებულებების კვლევა, რისთვისაც განხილული იქნა კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული ხელშეკრულებები 1895 წლის შემდეგ.

ხელშეკრულებების კვლევის შედეგად გამოიკვეთა აშშ-ს დამოკიდებულებების ცვლილება დროში:

- ✓ მეოცე საუკუნის პირველ ნახევარში: აშშ-ს დამოკიდებულება, ჩინეთს დაბრუნებოდა იაპონიის მიერ წართმეული ყველა ტერიტორია;
- ✓ მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარი- 21-ე საუკუნე: აშშ-ს მიერ კუნძულებზე ადმინისტრაციული მმართველობის უფლებების გადაცემა იაპონიისთვის და იაპონიის მხარდაჭერა.

ასევე, ამ მეთოდის გამოყენებით მოხდა წარმოდგენილი ანგარიშების ანალიზი წლების მიხედვით. გაანალიზებული იქნა აშშ-ს კუნძულების მიმართ აშშ-ს დამოკიდებულებებთან დაკავშირებით არსებული ანგარიშები. ხელშეკრულებებისა და კონგრესის ანგარიშების განხილვის საფუძველზე გამოიკვეთა აშშ-ს გადაწყვეტილებების ცვალებადობა დროთა განმავლობაში. რომ არა კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ საკითხებზე ხელშეკრულებების განხილვა, ასევე ანგარიშების განხილვა და გაანალიზება, ნაშრომში ჩამოყალიბებული მიზნის მიღწევა ვერ იქნებოდა შესაძლებელი, რადგან სწორედ ეს მეთოდი აღმოჩნდა მთავარი მეთოდი იმ დასკვნის გასაკეთებლად, რაც დადგა კვლევის დასასრულს. შედეგად დადგინდა აშშ-ს დამოკიდებულების ცვლილება დროში. მის მიერ გამოვლენილი განსხვავებული დამოკიდებულებები

გამოწვეულია მრავალი ფაქტორით, რომელთა შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია სახელმწიფოების როლებისა (იგულისხმება ჩინეთის გაძლიერება მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან და იაპონიის ჩამოყალიბება აშშ-ს სტრატეგიულ პარტნიორად) და სტატუსების ცვლილება.

მეთოდები, რომლებიც გამოყენებულია ნაშრომში არის ინდუქციური ხასიათის, რაც გულისხმობს, რომ კონკრეტული მოვლენების გაანალიზების შედეგად ჩამოყალიბდა განზოგადებული მოსაზრება (Merraim-Webster). ნაშრომში კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშშ-ს ჩართულობის კვლევის შედეგად ჩამოყალიბებული მოსაზრების თანახმად, ძლიერი სახელმწიფოები იბრძვიან სტატუსის შესანარჩუნებლად და რაც შეიძლება მეტი ძალაუფლების მოსაპოვებლად საერთაშორისო ასპარეზზე, რეგიონში მათი ინტერესები კი დაკავშირებულია არა მარტო სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების მნიშვნელობასთან, არამედ სურვილთან, შეინარჩუნონ ძალაუფლება და დაანახონ სხვა ძალებს რომ არ დათმობენ იმას, რაც მათ ეკუთვნით. აშშ, თავისი პოზიციით, ხელს უწყობს იაპონიას, შეინარჩუნოს ადმინისტრაციული მმართველობა აღნიშნულ კუნძულებზე, რაც მის საბოლოო მიზნებთან მოდის შესაბამისობაში. აშშ-ს სურს, იყოს ძლიერი სახელმწიფო და აზია-წყნარი ოკეანის აუზში გააჩნდეს ძლიერი ქვეყნის სტატუსი, რათა ამ გზით ხელი შეუშალოს ჩინეთის გაბატონებას რეგიონში. ამისთვის კი სჭირდება იაპონია, რომელიც თავის მხრივ საჭიროებს მხარდაჭერას კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშშ-სგან. ამ კონფლიქტში მხარდაჭერის ვერმიღებამ კი შესაძლოა აშშ-ს გაუფუჭოს ურთიერთობა იაპონიასთან, რაც ნამდვილად არ აწყობს.

კონტენტ ანალიზისა და პროცესის მიდევნების მეთოდების გამოყენებამ შეუწყო ხელი კვლევის მიმდინარეობასა და წარმართვას სწორი მიმართულებით. ამ მეთოდებმა მოგვცა საშუალება სწორად ყოფილიყო გაანალიზებული ის საკითხები, რაც უკავშირდება აშშ-ს ინტერესების განსაზღვრას რეგიონში და ასევე, თუ რა საკითხებმა განაპირობა აშშ-ს მიერ იაპონიის მხარდაჭერა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში.

კონფლიქტის არსიდან გამომდინარე და ასევე, გამომდინარე იქიდან, რომ აღნიშნული საკითხი არ არის ნაცნობი ფართო საზოგადოებისთვის, საჭირო იყო მასთან დაკავშირებით არსებული ლიტერატურის ანალიზი. კონტენტ ანალიზი დაგვეხმარა მომხდარიყო ლიტერატურის გაანალიზება, რამაც მოგვცა საშუალება ასევე დაპირისპირების არსის გაგებისა, პროცესის მიდევნების მეთოდი კი საჭირო აღმოჩნდა იქიდან გამომდინარე, რომ მან მოგვცა საშუალება დაპირისპირების მიმდინარეობისთვის და აშშ-ს ჩართულობისთვის მიგვედევნებინა თვალი, რაც გამოიხატა ძირითადად ხელშეკრულებაში გამოვლენილი დამოკიდებულებებით და რამაც დაგვანახა აშშ-ს მხრიდან გამოვლენილი განსხვავებული დამოკიდებულებები კუნძულების მიკუთვნებულობის საკითხის მიმართ.

თავი I. ლიტერატურის მიმოხილვა

ნაშრომში გამოყენებულია მრავალი წყარო, რომელიც არის არა მხოლოდ ერთი მხარის მიერ შედგენილი, არამედ არის განხილული და შესწავლილი სხვადასხვა მხრიდან. განხილულია როგორც ჩინური მხარის მიერ ჩამოყალიბებული ვერსიები კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაზე, ასევე იაპონური მხარის პოზიცია. დიდი მნიშვნელობა ენიჭება აშშ-ს მხრიდან გამოვლენილ დამოკიდებულებას, მის ჩართულობასა და ამერიკული მხრიდან დანახულ დაპირისპირებას. ძირითადი აქცენტი გაკეთებულია სამეცნიერო ნაშრომებზე, სტატიებზე, ხელშეკრულებების განხილვაზე, რომლებიც დაპირისპირების წარმოშობას, მის ისტორიას, მხარეთა ჩართულობასა და აშშ-ს როლს იკვლევს. ნაშრომში განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით არსებობს საკმაო მოცულობის ლიტერატურა ინგლისურ ენაზე, რომელთა დიდი ნაწილი გამოყენებულია კვლევის პროცესში.

ანა კოსტას წიგნში „ჩინეთ-იაპონიის კონფლიქტი სენკაკუ/დიაოიუს კუნძულების გარშემო“ საუბარია კონფლიქტის მნიშვნელობაზე, მხარეთა არგუმენტებზე. მოყვანილია როგორც ჩინეთის, ასევე იაპონიისა და აშშ-ს დამოკიდებულება კონფლიქტთან მიმართებაში. წიგნი განიხილავს ჩინეთისა და იაპონიის მიერ შემუშავებულ საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკებს 1970 წლიდან, აღმოსავლეთ აზიის ზღვაში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავასთან დაკავშირებით და დავის მიმდინარეობას, რომელიც გახდა რეგიონში ვითარების დაძაბვის მთავარი წყარო. საუბარია კუნძულების მნიშვნელობაზე და ჩინეთის საზღვაო პოლიტიკაზე, მის ინტერესებზე რეგიონში და საერთაშორისო ასპარეზზე არსებულ დამოკიდებულებაზე დაპირისპირების მიმართ. წიგნი ხსნის, რომ მაშინ როდესაც ჩინეთსა და იაპონიაში არსებული მზარდი ნაციონალიზმი არსებობს, მთავარი ფაქტორი ამ დაპირისპირებაში არის ის, რომ ორივე სახელმწიფოს ლიდერები კუნძულების გარშემო დაპირისპირებას აკავშირებენ თავიანთ ინტერესებთან საგარეო ასპარეზზე, რაც მათთვის სულ უფრო და უფრო მნიშვნელოვანი ხდება. (Kosta, 2018) აღნიშნული ნაშრომი აღმოჩნდა ძალიან მნიშვნელოვანი კონფლიქტის მთავარი ასპექტების გამოვლენის კუთხით. ავტორის მიერ განხილული საკითხები რელევანტურია ნაშრომის საკვლევი

თემისა და გვიქმნის ძალიან მკაფიო წარმოდგენას მხარეთა მიერ გამოვლენილ დამოკიდებულებებზე და არსებულ ვითარებაზე.

აზია-წყნარი ოკეანის ჟურნალში **რეინარდ დრიფტეს** მიერ გამოქვეყნებულ სტატიაში „იაპონია-ჩინეთის კონფრონტაცია სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო- საკითხის გადადებასა და ესკალაციას შორის“ საუბარია ჩინეთ-იაპონიას შორის ურთიერთობების დამახვავზე და ესკალაციის შესაძლებლობებზე. სტატიაში განხილულია როგორც კონფლიქტის წარმოშობის მოკლე ისტორია, ასევე საუბარია 21-ე საუკუნეში ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ ურთიერთდამოკიდებულებაზე. სტატიის ავტორი საუბრობს, რომ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული დავა შეიძლება მარტივად გადაიზარდოს კონფლიქტში, რადგან ჩინეთის მხარე არ გამოხატავს დაპირისპირების გადაჭრის სურვილს. მისი თქმით, ჩინეთის მხრიდან უფრო მოდის ხოლმე ინიციატივა დაპირისპირების გართულებისა, ვიდრე იაპონური მხარის მხრიდან. იაპონური მხარე იჭერს უფრო თავდაცვით პოზიციას, არ აღიარებს ტერიტორიული კონფლიქტის არსებობის ფაქტს, ამ დროს კი ჩინეთი უარს აცხადებს მოლაპარაკებებზე იაპონიასთან. ავტორის თქმით, რომ დაიწყოს კონფლიქტის გადაჭრის პროცედურები, საჭიროა ძლიერი ლიდერების არსებობა, რომლებიც გაიაზრებენ ჩინეთ- იაპონიას შორის მჭიდრო ურთიერთობების არსებობის უდიდეს მნიშვნელობას. სწორედ ამ საკითხებს ეხება ეს სტატია. (Drifte, 2014)

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დავაში აშშ-ს როლსა და აშშ-ს ქცევების ანალიზს გვთავაზობს **ლინ იში** თავის ნაშრომში, სადაც განხილული აქვს აშშ-ს დამოკიდებულება სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებული დაპირისპირების მიმართ და საუბრობს იმაზე, რომ აშშ-მ მხარი უნდა დაუჭიროს იაპონიის სუვერენიტეტის მოთხოვნებს კუნძულებთან დაკავშირებით. მას განხილული აქვს აშშ-ს ჩართულობა დაპირისპირებაში და სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაზე მხარეების მხრიდან გამოთქმული მოსაზრებები, განსაკუთრებული აქცენტი აქვს გაკეთებული აშშ-სა და იაპონიას შორის დადებულ ოკინავას დაბრუნების შესახებ ხელშეკრულებაზე.

ავტორის თქმით, თუ ჩინეთი გააგრძელებს თავისი აგრესიული ქმედებების განხორციელებას კუნძულების მიმართ, მაშინ ჩინეთსა და იაპონიას შორის სამხედრო დაპირისპირების რისკი გაიზრდება, რაც ძალიან სერიოზულ ზიანს მიაყენებს ორივე სახელმწიფოს. იგი ამბობს, რომ აშშ-მ უნდა მოახდინოს იაპონიის სუვერენიტეტის აღიარება კუნძულებზე და უნდა ეცადოს ხელი შეუშალოს ჩინეთის მხრიდან არალეგალურად ძალის გამოყენებას. თუმცა ამავე დროს, ყურადღებას აქცევს იმ ფაქტს, რომ თუ აშშ მოახდენს იაპონიის სუვერენული უფლებების აღიარებას კუნძულებზე, მაშინ ჩინეთი უარს განაცხადებს ვაშინგტონთან მუშაობაზე, რითაც აშშ დაკარგავს ეკონომიკურ სფეროში პარტნიორს. ავტორის პოზიციას წარმოადგენს, რომ აშშ-მ უნდა მოახდინოს ნეიტრალური დამოკიდებულების შეცვლა და დაუჭიროს მხარი იაპონიის სუვერენიტეტს კუნძულებთან დაკავშირებულ საკითხებში. (Ishii, 2013)

მართალია იშის ეს ნაშრომი აგებულია სუბიექტურ მოსაზრებებზე და მის დამოკიდებულებაზე დაპირისპირების მიმართ, რომელიც ამბობს, რომ აშშ უნდა უჭერდეს მხარს იაპონიის სუვერენულ უფლებებს კუნძულებზე, რაც ნაკლებად განხორციელებადია, თუმცა ეს მოსაზრებები მომდინარეობს საკითხთან დაკავშირებით არსებული ვითარებების ანალიზიდან და როგორც ანალიზს, უნდა მიექცეს ყურადღება, თუნდაც იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ იგი აანალიზებს აშშ-სთვის არსებულ საფრთხეებს როგორც დავის შეიარაღებულ დაპირისპირებაში გადასვლისას მისი იაპონიის მხარდამჭერად ჩართვის შემთხვევაში (რასაც ავალდებულებს იაპონიასთან უსაფრთხოების შესახებ დადებული შეთანხმება), როდესაც ჩინეთ-აშშ-ს ურთიერთობებს შეექმნება საფრთხე, ასევე შეიარაღებული დაპირისპირების დროს მისი არჩართვის შემთხვევაში (რისი უფლებაც, იაპონიასთან დადებული უსაფრთხოების შესახებ ხელშეკრულების თანახმად, არ აქვს), როცა უკვე კითხვის ნიშნის ქვეშ დადგება მისი სტრატეგიული პარტნიორობის საკითხი იაპონიასთან.

შეილა სმიტი თავის სტატიაში „იაპონია და აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვის დაპირისპირება“ საუბრობს 2010 წელს მომხდარ შემთხვევაზე, როდესაც, კონფრონტაციას ჰქონდა ადგილი იაპონიასა და ჩინეთს შორის აღმოსავლეთ აზიის ზღვაში. სენკაკუს კუნძულების მიმდებარე წყლებში ჩინეთის მხრიდან განხორციელებულმა პროვოკატიულმა ქმედებებმა ნათლად დაგვანახა, თუ როგორ

შეუძლია პატარა ინციდენტს გადაიზარდოს ძალიან სერიოზულ დიპლომატიურ კონფრონტაციაში. იაპონიასა და ჩინეთს შორის მანამდეც არსებობდა დაძაბულობა, თუმცა ასე აშკარად გამოკვეთილ ქმედებას ადგილი არ ჰქონია. პროვოკაციული ქმედება გულისხმობდა შემდეგს: იაპონურმა მხარემ დააკავა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს წყლებში შემოსული ჩინელი მეზღვაურები, კაპიტანი და მისი გუნდი, საპასუხოდ, ჩინეთის მხარის მხრიდან დაკავებული იქნა იაპონიის მოქალაქეები, არაკანონიერი ქმედებებისთვის. ასევე ჩინეთმა განაცხადა, რომ აპირებდა იაპონიისთვის შეეწყვიტა გარკვეული საქონლის მიწოდება, რომლებიც იაპონიისთვის ძალიან მნიშვნელოვანი იმპორტის წყაროა და გამოიყენებს ელექტრო სფეროში. ჩინეთის მიერ განხორციელებული ქმედებების შედეგად, რომლითაც იაპონიას მიადგა საკმაოდ სერიოზული ზიანი, იაპონიამ გაათავისუფლა მის მიერ დაკავებული ჩინელი კაპიტანი. აღნიშნული ნათლად აჩვენებდა ურთიერთობის დაძაბულობის ხარისხს.

ავტორი საუბრობს ამ პერიოდში აშშ-ს სახელმწიფო მდივნის, ჰილარი კლინტონის მიერ გაკეთებულ განცხადებაზე, სადაც ჰილარიმ თქვა, რომ სენკაკუს კუნძულები არის აშშ-იაპონიის უსაფრთხოების შესახებ ხელშეკრულების მოქმედების ქვეშ. ასევე აშშ-ს სხვა წარმომადგენლები აცხადებდნენ აღნიშნულ პერიოდში, რომ აშშ „შეასრულებდა თავის პასუხისმგებლობებს“, რაც ეკისრებოდა იაპონიასთან გაფორმებული უსაფრთხოების ხელშეკრულების ფარგლებში. აქედან გამომდინარე, ნათლად გამოიკვეთა, რომ ვითარების ესკალაცია წარმოადგენდა უსაფრთხოების მთავარ გამოწვევას არა მარტო ტოკიოსთვის, არამედ ვაშინგტონისთვისაც. სტატიაში საუბარია ჩინეთ-იაპონიის ურთიერთობებში გამოვლენილ სურვილებზე, ჰქონდეთ კარგი ურთიერთობა ერთმანეთთან, თუმცა მიუხედავად ამისა, აღმოსავლეთ აზიაში კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული დავა გადაუჭრელი რჩება და ძალიან სათუთა რომ მხარეები მოახერხებენ საერთო ენის გამონახვას ამ საკითხში. (Smith, 2012)

ჩუ შულონგი მის მიერ გამოქვეყნებულ სტატიაში „აშშ-ჩინეთ-იაპონიის ტრილატერალური ურთიერთობების სტაბილიზაციის მექანიზმი აზიაში“ აშშ-ს, ჩინეთსა და იაპონიას განიხილავს სტრატეგიულ ძალებად აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში. მისი თქმით, მთელი რეგიონის კეთილდღეობა დამოკიდებულია მათ შორის არსებულ ურთიერთობებზე. ავტორი განიხილავს სამ ბილატერალურ ურთიერთობას რეგიონში:

1. აშშ-იაპონიის ურთიერთობები: იყო სტრუქტურირებული, სტაბილური და ძლიერი ცივი ომის დასრულების პერიოდიდან, განსაკუთრებით 1990-იანი წლების შუა პერიოდიდან;
2. ჩინეთ-აშშ-ს ურთიერთობები: გაუმჯობესდა 1990-იანი წლების ბოლოს სტაბილურად, შეიძლება ჩაითვალოს ბუმის ადმინისტრაციის შემდეგ, თუმცა მათ შორის გრძელვადიანი ურთიერთობის არსებობის საკითხი ეჭვის ქვეშ დგას, ეს შესაძლებლობა არ არის მკაფიოდ გამოვლენილი.
3. ჩინეთ-იაპონიის ურთიერთობები: იყო სტაბილური 1970-იანი წლების დასაწყისიდან მე-20 საუკუნის დასასრულამდე, თუმცა 21-ე საუკუნის დასაწყისში ურთიერთობები სახელმწიფოებს შორის დაიძაბა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული დაპირისპირების გამო.

მას ამ სტატიაში საუბარი აქვს ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაზე სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით, რომელიც ნებისმიერ დროს შეიძლება გადაიზარდოს ძალიან სერიოზულ სამხედრო დაპირისპირებაში. სტატიაში განხილულია ამ სახელმწიფოების ინტერესები რეგიონში და რეგიონს გარეთ, მათი ეკონომიკური სიძლიერე, ამ სიძლიერიდან გამომდინარე არსებული ურთიერთდამოკიდებულება, პრობლემები, რომლის მოსაგვარებლადაც ეს სახელმწიფოები თავიანთი შესაძლებლობებიდან გამომდინარე იბრძვიან. (Shulong, 2008)

ამ სტატიიდან იკვეთება რეგიონში სწორედ ამ სამი ძალის- აშშ-ს, ჩინეთისა და იაპონიის არსებობა, თუმცა ტრილატერალური ურთიერთობების არსებობა, რომელიც რეგიონში სიტუაციას დაარეგულირებდა, ნაკლებად მოსალოდნელია სწორედ იმ ფაქტიდან გამომდინარე, რომ აშშ და ჩინეთი ერთმანეთთან ვერ მეგობრობენ (ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით), იაპონიას და ჩინეთს საკმაოდ ხანგრძლივი დაპირისპირების ისტორია აქვთ და რთულია მათ შორის მეგობრული ურთიერთობის ჩამოყალიბება, იაპონია-აშშ-ს ურთიერთობები კი დამოკიდებულია აშშ-ს სურვილზე, ჰყავდეს პარტნიორი რეგიონში ჩინეთისგან მომდინარე საფრთხის თავიდან ასაცილებლად და სხვა სტრატეგიული მიზნების მისაღწევად რეგიონში, იაპონიის მხრიდან კი ნაკლებად არის გამოვლენილი მსგავსი სურვილები აშშ-ს მიმართ.

ზემოაღნიშნული ლიტერატურა არის მხოლოდ ძალიან მცირე ნაწილი იმისა, სადაც საუბარია კუნძულების გარშემო არსებულ დავაზე, ზემოაღნიშნული სამი ქვეყნის ინტერესებზე რეგიონში, აშშ-ს ჩართულობაზე და მის ინტერესებზე როგორც კუნძულების, ასევე ჩინეთისა და იაპონიის მიმართ. კვლევის პროცესში საჭირო გახდა ძალიან ბევრი წიგნის, სტატიის, ოფიციალური დოკუმენტისა და ანგარიშის დამუშავება, რამაც აღნიშნული კვლევა საინტერესო გახადა და შექმნა წარმოდგენა როგორც დაპირისპირების არსისა და მისი მთავარი ასპექტების შესახებ, ასევე აშშ-ს ჩართულობის შესახებ.

თავი II. სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კონფლიქტის ისტორიული წინაპირობები და ძირითადი ასპექტები

2.1. მნიშვნელობა და მდებარეობა

სენკაკუს კუნძულები არის დაუსახლებელი კუნძულების ჯგუფი აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში, რომელიც შედგება რვა კუნძულისგან. („The Senkaku Islands“, 2015) ეს კუნძულები წარმოადგენს სადავო ტერიტორიას ჩინეთს, იაპონიასა და ტაივანს შორის. ისინი ითხოვენ კუნძულებზე მმართველობას. იაპონიაში აღნიშნული კუნძულები ცნობილია სენკაკუს კუნძულების სახელწოდებით, ჩინელები მას მოიხსენიებენ როგორც დიაოიუ დაოს კუნძულებს, ხოლო ტაივანში მას უწოდებენ დიაოიუტაი ლიეიუს.

საკითხის კვლევისას არ იქნება გამოყენებული ტაივანის მიერ კუნძულებისთვის შერქმეული სახელწოდება იქიდან გამომდინარე, რომ ტაივანს არ მივიჩნევთ სრულფასოვან სახელმწიფოდ, რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს ტერიტორიების მასზე მიკუთვნების მოთხოვნის უფლება, შესაბამისად ნაშრომში გამოყენებული იქნება მხოლოდ ორი დასახელება, რომლებსაც ამ კუნძულებს უწოდებს ჩინეთი და იაპონია-დიაოიუ დაო და სენკაკუ.

ჩინეთსა და იაპონიას აქვთ თავიანთ მოთხოვნები კუნძულებთან დაკავშირებით. ჩინეთის პოზიციიდან, სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულები იყო უძველესი დროიდან მისი საზღვაო ტერიტორია და რუკებსა და მრავალ დოკუმენტში განხილული იყო როგორც მინგის დინასტიის მმართველობის ქვეშ მყოფი სანაპირო თავდაცვითი ტერიტორია. ჩინელები ამ ტერიტორიას უძველესი დროიდან იყენებდნენ სათევზაოდ. იაპონური მხარის მტკიცებით კი, რომელიც არ აღიარებს ტერიტორიული დავის არსებობას ამ კუნძულებზე, კუნძულები ეკუთვნის მას, რადგან 1895 წელს ეს კუნძულები მან მიიერთა მხოლოდ მას შემდეგ რაც დამტკიცდა, რომ ეს კუნძულები იყო დაუსახლებელი და სხვა სახელმწიფოს მოქალაქეთა ცხოვრების არანაირი კვალი არ შეინიშნებოდა ამ ტერიტორიაზე. ეს მოხდა 1895 წელს, როდესაც ჩინეთ იაპონიას შორის დადებული შიმონოსეკის ხელშეკრულების თანახმად ტაივანი (იმდროინდელი სახელწოდება- ფორმოსა) გადაეცა იაპონიას მისთვის მიკუთვნებულ სხვა კუნძულებთან ერთად, რომელშიც შედიოდა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებიც. (Manyin, 2016)

ეს კუნძულები იყო აშშ-ს ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ, იმ დროიდან როდესაც იაპონიამ აღიარა დამარცხება მეორე მსოფლიო ომში. აშშ-მ აღნიშნული კუნძულები გადასცა იაპონურ მხარეს მათი მოთხოვნით 1972 წლის ოკინავას ხელშეკრულების საფუძველზე. (Roy-Chaudhury, 2016)

იაპონური მხარის მტკიცებით, ჩინეთი აღნიშნული კუნძულებით დაინტერესდა 1970-იან წლებში, როდესაც ნავთობი და ბუნებრივი გაზი იქნა აღმოჩენილი აღნიშნულ კუნძულებზე. ძალიან ბევრი ჩინელი ამ კუნძულებს აღიქვამს, როგორც სიმბოლოს ჩინეთის ისტორიული მარცხისა. კუნძულები დღესაც კი იაპონია-ჩინეთის დაპირისპირების სერიოზულ წყაროს წარმოადგენს. დიაოიუ/დაოს კუნძულები შეიძლება ჩაითვალოს ჩინეთისთვის ეროვნული სიამაყის წყაროდ. მართალია, ისინი წარმოადგენენ პატარა კუნძულებს, მაგრამ ჩინელი ხალხი მათ მფლობელობას აღიქვამს როგორც პოლიტიკური ზეგავლენისა და უსაფრთხოების წარმოჩენას. კუნძულების მიღება მმართველობის ქვეშ ჩინეთისთვის წარმატების მიღწევად აღიქმება. არსებობს მოსაზრება, რომ კამათი მიმდინარეობს ნავთობის გარშემო, რომლის პოტენციური მარაგი არსებობს მის გარშემო წყლებში. ჩინეთის ენერჯო მოთხოვნილებები 2035 წლისთვის იქნება მსოფლიოს მოთხოვნილებების მეოთხედის და აღნიშნულ კუნძულებზე არსებული მარაგები შეიძლება მნიშვნელოვანი იყოს ამ პრობლემის გარკვეულწილად აღმოსაფხვრელად. (Goldman, 2015)

კუნძულების მნიშვნელობას განსაზღვრავს ფაქტი, რომ ეს კუნძულები, როგორც უკვე ითქვა, არის სასაზღვრო ხაზთან ახლოს და საერთაშორისო სავაჭრო ტრანზიტის მნიშვნელოვან რაოდენობას განაპირობებს. საუბარია იმაზე, რომ აღნიშნულ ტერიტორიებზე არის შემდეგი ბუნებრივი რესურსების მარაგები: გაზი, ნავთობი, მინერალური ნარჩენები. საზღვაო სამართლის შესახებ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციით განსაზღვრული საზღვაო საზღვრების დემარკაციის საკითხი ასევე აღნიშნულ კუნძულებთან დაკავშირებულ საკითხს მნიშვნელოვანს ხდის.

კუნძულების მდებარეობა სტრატეგიულად მნიშვნელოვანია ჩინეთს, იაპონიასა და აშშ-ს შორის აზია-წყნარი ოკეანის აუზში სამხედრო უპირატესობის მოპოვების კუთხით. ჩინეთის სოციალურ მეცნიერებათა აკადემიაში მკვლევართა გარკვეული ნაწილის თქმით, თუ იაპონია აიძულებს ჩინეთს, უარი თქვას თავის მოთხოვნებზე

კუნძულებთან დაკავშირებით, მაშინ აშშ-ს მიერ მართული აზია-წყნარი ოკეანის წესრიგი აშშ-იაპონური ალიანსის არსებობით მიღწეული, უეჭველად კვლავ დადასტურებული იქნება რეგიონში. მეორე მხრივ, თუ ჩინეთი წარმატებით განახორციელებს თავის მიზნებს და სუვერენულ მოთხოვნებს კუნძულებთან დაკავშირებით, მაშინ აზია-წყნარი ოკეანის აუზში აშშ-ს დომინირება წარსულს ჩაბარდება. (Roy-Chaudhury, 2016)

ზემოაღნიშნული მოსაზრება შეიძლება ჩავთვალოთ იმის მიზეზად, რომ აშშ აქტიურად არის ჩართული ამ საკითხში და არ აძლევს საშუალებას ჩინეთსა და იაპონიას დამოუკიდებლად გადაჭრან მიმდინარე დაპირისპირება. აშშ-ს გამოსვლა რეგიონიდან და აღნიშნულ დაპირისპირებაში მისი ჩაურევლობა სერიოზული პრობლემა შეიძლება გახდეს მისთვის მომავალში, რადგან იგი ძალიან კარგად ხედავს ჩინეთის გამლიერებიდან მომდინარე საფრთხეს. ხვდება, რომ ჩინეთი არ წარმოადგენს მარტივად ხელწამოსაკრავ ძალას და პირიქით, თუ არ იმოქმედებს რეგიონში ძალაუფლების შესანარჩუნებლად, აუცილებლად დაკარგავს იმ სტატუსს რაც გააჩნია.

აშშ იჭერდა ყოველთვის ნეიტრალურ პოზიციას კუნძულების მიკუთვნებულობის საკითხთან მიმართებაში, რაც გამოიხატება იმით, რომ იგი არ საუბრობდა კუნძულებზე იაპონიისთვის სუვერენული უფლებების მინიჭებაზე. ის არ ცდილობს შეცვალოს პოზიცია და დღესაც კი საუბრობს კუნძულებზე იაპონიისთვის მხოლოდ ადმინისტრაციული მმართველობის უფლების მინიჭებაზე, თუმცა 1960 წლის აშშ-ს იაპონიის უსაფრთხოების შეთანხმების მე-5 მუხლის თანახმად, ორივე როგორც იაპონური, ასევე ამერიკული მხარე აღიარებს, რომ იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ მყოფ ნებისმიერ ტერიტორიაზე სამხედრო თავდასხმის განხორციელება განხილული იქნება როგორც საერთო საფრთხე ორივე მხარისთვის, ეს კი წარმოაჩენს აშშ-ს მიერ აღებულ ვალდებულებას იაპონიის მიმართ. მართალია, ჩინეთი აშშ- იაპონიის ურთიერთობებს განიხილავს არალეგალურად, მაგრამ ეს ურთიერთობები არსებობს და შეიძლება ითქვას ერთგვარი შემაკავებელი ეფექტიც აქვს ჩინეთისთვის იაპონიის მიმართ დამოუკიდებულების გამოვლენისას. (Manyin, 2016)

2.2. კუნძულების მიკუთვნებულობა- მხარეების არგუმენტები

როგორც ჩინეთს, ასევე იაპონიას გააჩნია თავისი არგუმენტები კუნძულების მიკუთვნებულობის საკითხთან დაკავშირებით. ორივე მხარე მიიჩნევს, რომ კუნძულები მას ეკუთვნის, თუმცა აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობა ძალიან დიდ როლს თამაშობს აღნიშნული მოთხოვნების ჩამოყალიბების პროცესში. რომ არა მისი სტრატეგიული მნიშვნელობა და ბუნებრივი რესურსებით პოტენციური სიმდიდრე, შესაძლოა, მისი მოთხოვნა არ მომხდარიყო ჩინეთის მხრიდან, თუმცა, ფაქტია, რომ მას სჭირდება აღნიშნული კუნძულები აშშ-ს ძალაუფლების შესასუსტებლად რეგიონში. აშშ კი, თავისი ინტერესებიდან გამომდინარე, არ თვლის საჭიროდ, მოახდინოს დაპირისპირების მოგვარება, რაც ნამდვილად არ არის მარტივად მიღწევადი მონდომების შემთხვევაშიც კი. დაპირისპირების მიმართ აშშ-ს დამოკიდებულების მიზეზად შეიძლება ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ ჩინეთი წარმოადგენს საკმაოდ ძლიერ მოწინააღმდეგეს და მისი ქმედებები კი სერიოზულ გამოწვევას აშშ-სთვის.

იაპონური მხარის პოზიცია: იაპონიის მიერ გამოხატული ოფიციალური პოზიცია სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო წარმოჩენილია მრავალ ოფიციალურ დოკუმენტში, მათ შორის იაპონურ მხარეს განთავსებული აქვს ამის შესახებ ინფორმაცია იაპონიის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ვებ-გვერდზე. იაპონური მხარის მტკიცებით, 1895 წელს, მას შემდეგ რაც დადგინდა, რომ კუნძულების სხვა სახელმწიფოს მმართველობის ქვეშ ყოფნის დამადასტურებელი არანაირი საბუთი არ არსებობდა, იაპონიის მთავრობამ მოახდინა კუნძულების შეყვანა იაპონიის მმართველობის ქვეშ იმ დროს არსებული საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩოს გათვალისწინებით. მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, სან ფრანცისკოს ხელშეკრულების თანახმად, სენკაკუს კუნძულები გადავიდა აშშ-ს ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ როგორც ოკინავას (კუნძული იაპონიაში, რომელშიც იგულისხმება სენკაკუს კუნძულები) ნაწილი, რაც კიდევ ერთხელ იმეორებდა, რომ კუნძულები იყო იაპონური ტერიტორიის ნაწილი.

კიდევ ერთი დასტური იმისა, რომ აღნიშნული ტერიტორია აღიქმებოდა როგორც იაპონიის ტერიტორიული კუთვნილება, არის ის, რომ 1972 წელს დადებული ოკინავას დაბრუნების შესახებ შეთანხმების თანახმად, ოკინავა სენკაკუს კუნძულების ჩათვლით დაუბრუნდა იაპონიას და აღსდგა იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობა აღნიშნულ ტერიტორიაზე. იაპონური მხარის მიერ გამოხატული პოზიციის თანახმად, ეს ფაქტები ნათლად გვიჩვენებს, რომ სენკაკუს კუნძულები წარმოადგენს იაპონიის ნაწილს ომის შემდგომი საერთაშორისო წესრიგის თანახმად და საერთაშორისო სამართლის პრინციპების საფუძველზე. იაპონური მხარის მიერ გატარებული პოზიციით, ჩინეთი 1895 წლიდან მთელი 75 წლის მანძილზე არანაირ პრეტენზიას არ გამოთქვამდა სენკაკუს კუნძულების იაპონური ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ ყოფნასთან დაკავშირებით, თუმცა ეს შეიცვალა 1970-იან წლებში, როდესაც კუნძულებს მნიშვნელოვანი ყურადღება მიექცა აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში ნავთობის შესაძლო მარაგების არსებობის ფაქტის გამოვლენის შემდეგ.

იაპონია გამოხატავს სურვილს, რომ ჰქონდეს სტაბილური დამოკიდებულება ჩინეთთან და აცხადებს, რომ ეს საჭირო და მნიშვნელოვანია ორივე ქვეყნის მოსახლეობისთვის, ასევე რეგიონისთვის და საერთაშორისო საზოგადოებისთვის. იაპონია გააგრძელებს „ორივე მხარისთვის სასარგებლო სტრატეგიული ურთიერთობის“ ჩამოყალიბების ხელშეწყობას ჩინეთთან, თუმცა სენკაკუს კუნძულებთან დაკავშირებით ღიად აცხადებს, რომ ეს კუნძულები 1971 წლის ოკინავას ხელშეკრულების თანახმად წარმოადგენენ იაპონური ტერიტორიის ნაწილს და ისინი არ დათმობენ ამ ტერიტორიას. („Situation of the Senkaku Islands”, 2014)

იაპონია დღესაც კი სენკაკუს კუნძულებს განიხილავს თავის საკუთრებად. იაპონიის მესვეურები ამბობენ, რომ არც უნდა მიმდინარეობდეს კამათი ამასთან დაკავშირებით, ეს კუნძულები არის იაპონური მმართველობის ქვეშ და ისტორიის გათვალისწინებით, ეს ასეც უნდა იყოს. მათი მტკიცებით, სენკაკუს კუნძულები წარმოადგენს Nansei Shoto-ს კუნძულების ინტეგრალურ ნაწილს, რომელიც იაპონიის ტერიტორიას წარმოადგენს. იაპონური მხარის მიერ ჩატარებული კვლევების შედეგად, დამტკიცებული იქნა, რომ სენკაკუს კუნძულები იყო დაუსახლებელი და არ ჩანდა არანაირი კვალი იმისა, რომ ჩინეთის ცინის დინასტიის მმართველობის ქვეშ ყოფილიყო.

ამის შემდეგ მიიღო იაპონიის მთვარობამ გადაყვეტილება და მოახდინა ამ კუნძულების იაპონიის ტერიტორიისთვის მიკუთვნება 1895 წლის 14 იანვარს. ჩინეთის დაინტერესება კი, იაპონური მხარის მტკიცებით, გამოიწვია 1968 წელს გაეროს მიერ ჩატარებულმა კვლევის შედეგებმა, რომლის თანახმადაც, აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში შესაძლებელია არსებობდეს ბუნებრივი რესურსების მარაგები. („Basic View,” 2013)

ჩინური მხარის პოზიცია: ჩინური მხარის პოზიცია, რა თქმა უნდა, განსხვავდება იაპონური მხარის პოზიციისგან. არსებული კონფლიქტი სწორედ მათ მიერ გამოთქმული მოსაზრებების დაპირისპირებულობაში გამოიხატება. ჩინური მხარის მტკიცებით, აღნიშნული კუნძულები იაპონიის მიერ უკანონოდ არის მიკუთვნებული თავისი ტერიტორიისთვის.

ჩინეთის ოფიციალურ პირთა მტკიცებით, დიაოიუ დაოს კუნძულები არ ყოფილა განხილვის საგანი და არ არსებობდა არანაირი დაპირისპირება ამ საკითხთან დაკავშირებით მანამ სანამ იაპონურმა მხარემ არ განახორციელა არალეგალური ქმედება 1895 წელს და არ მოახდინა ამ კუნძულების ოკუპაცია შიმონოსეკის ხელშეკრულების საფუძველზე. („Treaty of Shimonoseki”, n.d.) დიაოიუ დაოს კუნძულები არის ჩინეთის ტერიტორია ისტორიულად და კანონიერად. სწორედ ჩინელმა ხალხმა აღმოაჩინა ეს კუნძულები და სწორედ მან შეარქვა ეს სახელი.

კუნძულების ჩინეთისადმი მიკუთვნებულობის კანონიერ მაგალითად ჩინეთს მოჰყავს საერთაშორისო სამართალი და ამბობს, რომ საერთაშორისო კანონიერ დოკუმენტებში არის ნათელი დადასტურებები იმისა, რომ კუნძულები ეკუთვნის ჩინეთის მხარეს. ამის დასტურად ჩინეთს მოჰყავს ქაიროს დეკლარაცია და პოტსდამის დეკლარაცია, სადაც საუბარია იმაზე, რომ დიაოიუ დაო და მასში შემავალი კუნძულები უნდა დაუბრუნდეს ჩინეთს ტაივანთან ერთად. ძალიან ნათლად არის ამ დეკლარაციებში გაწერილი, რომ იაპონიამ უნდა დაუბრუნოს ჩინეთს ყველა ის ტერიტორია, რომელიც მან მოსტაცა ჩინეთს. აქედან გამომდინარე, დიაოიუ დაო და მის შემადგენლობაში მყოფი ყველა კუნძული უნდა დაბრუნებოდა მას.

ჩინეთი დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული დაპირისპირების გამმაფრებაში ადანაშაულებს აშშ-ს, რომელმაც 1971 წელს იაპონიას გადასცა

ადმინისტრაციული უფლებები დიაოიუ დაოს კუნძულებზე, რომლებიც თავის დროზე არაკანონიერად იყო აშშ-სთვის გადაცემული. ჩინეთმა გააკეთა განცხადება, რომ აღნიშნული ქმედება იყო უკანონო და არ უნდა შეცვლილიყო ჩინეთის უფლებები დიაოიუ დაოს კუნძულებთან მიმართებაში.

1972 წელს აღდგენილი იქნა დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთსა და იაპონიას შორის, ამ დროს კი მიღწეული იქნა კონსესუსი იმასთან დაკავშირებით, რომ „დიაოიუ დაოს საკითხი გადაედოთ გვერდზე მომავალში განსახილველად“. („Vice Foreign Minister,” 2012) მიუხედავად ამ შეთანხმებისა, დღესაც კი არ წყდება დაპირისპირება კუნძულებთან დაკავშირებით და შეუძლებელია შეწყდეს, რადგან არცერთი მხარე არ აპირებს დათმობას.

აშშ-ს პოზიცია: აშშ-ს ადმინისტრაციული მმართველობა კუნძულებზე დაიწყო მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, როგორც შედეგი 1951 წელს აშშ-სა და იაპონიას შორის მშვიდობის შესახებ დადებული ხელშეკრულებისა. („Security Treaty Between the United States and Japan,” 1951) მართალია, ხელშეკრულებაში არ ყოფილა ნახსენები სენკაკუს კუნძულები, თუმცა საუბარი იყო სხვა ადგილებზე, რომლებიც დაბრუნებული იყო ჩინეთის კონტროლის ქვეშ, ან რომელსაც ჩინეთი ითხოვდა და მათ შორის იყო მოაზრებული სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულები.

აშშ-ს პოზიციას აღნიშნულ კონფლიქტთან დაკავშირებით ძალიან დიდი ყურადღება ექცევა ბევრი ავტორის მხრიდან. აშშ თავიდანვე შეიძლება კონფლიქტში მონაწილე მხარედ აღვიქვათ, რადგან მას ყოველთვის ჰქონდა გარკვეული ინტერესები კუნძულების მიმართ რეგიონში მისი ინტერესებიდან გამომდინარე.

ოკინავას ხელშეკრულების დადებამდე, ჩინეთი გამოთქვამდა პროტესტს აშშ-ს კონფლიქტში ჩართულობასთან დაკავშირებით. იაპონიაც აპროტესტებდა ასევე იმ ფაქტს, რომ აშშ გამოხატავდა აშკარად ნეიტრალურ პოზიციას კუნძულებზე სუვერენიტეტის საკითხთან დაკავშირებით. აშშ-ს გადაწყვეტილება, საკამათო კუნძულები მოექცია ოკინავას ხელშეკრულებით დასაბრუნებელ ტერიტორიათა რიცხვში აღქმული იქნა მრავალი ავტორისა და ექსპერტის მიერ როგორც ნეიტრალურობის შენარჩუნება. რამდენიმე ოფიციალური განცხადების მიხედვით, ეს ხელშეკრულება არ ახდენდა კუნძულების არც სუვერენიტეტისა და არც კანონიერი

სტატუსის განსაზღვრას. აშშ-ს სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ გაკეთებული განცხადების თანახმად, ეს შეთანხმება არ ახდენდა ეფექტს კუნძულების ლეგალური სტატუსის განსაზღვრაზე. ასევე ერთ-ერთი განცხადების თანახმად, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა და იაპონია ითხოვდნენ სუვერენულ უფლებებს კუნძულებზე. სახელმწიფო დეპარტამენტი ამბობდა, რომ სან ფრანცისკოს შეთანხმების თანახმად, აშშ-მ მიიღო ადმინისტრაციული მმართველობის უფლება კუნძულებზე და არა სუვერენიტეტის უფლება. ასე რომ, აშშ-ს ქმედება თავისი ადმინისტრაციული უფლებების იაპონისთვის გადაცემისა, არ გულისხმობს სუვერენიტეტის გადაცემას კუნძულებზე. (Shaw, 1999)

ზემოაღნიშნული განცხადებიდან ნათლად ჩანს, რომ აშშ ცდილობს შეინარჩუნოს ნეიტრალიტეტი, თუმცა ამავე დროს გამოხატავს აშკარა ინტერესს კუნძულების მიმართ. აღნიშნულ დაპირისპირებაში აშშ-ს როლი გამომდინარეობს იქიდან, რომ იგი წარმოადგენს იაპონიის პარტნიორს. იაპონია და აშშ არიან სტრატეგიული პარტნიორები. აშშ-ს ყავს განთავსებული სამხედრო ბაზები იაპონიაში, სამაგიეროდ კი იაპონია აშშ-სგან ელოდება დახმარებას საჭიროების შემთვევაში. აშშ-ს პრეზიდენტი ადასტურებდა მზადყოფნას ამისთვის, თუმცა ასევე აღნიშნავდა, რომ დაპირისპირების ესკალაცია ყველა მხარეს სერიოზულ ზიანს მიაყენებს. („How uninhabited islands,” 2014) ეს განცხადება ნათელს ხდის, რომ აშშ არ არის მომხრე დავის შეიარაღებულ დაპირისპირებაში გადაზრდისა და თუმცა მის მიერ აღებული ვალდებულება იაპონიის მიმართ, მას არ ავიწყდება.

21-ე საუკუნის დასაწყისისთვის, ჩინეთის სწრაფი განვითარების თავიდან აცილების მიზნით, რაც საფრთხეს უქმნის აშშ-ს დომინანტურ როლს რეგიონში, მან გამოხატა უფრო მკვეთრი პოზიცია აშშ-იაპონიის უსაფრთხოების ხელშეკრულებაში სენკაკუ/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებულ საკითხზე, რაც აჩვენებს ახლო კავშირს სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან მიმართებაში გამოხატულ პოლიტიკასა და მის აღმოსავლეთ აზიურ პოლიტიკას შორის. არ არის მოსალოდნელი მოხდეს რამე სახის მნიშვნელოვანი ცვლილებები აშშ-ს ამჟამინდელ პოზიციაში კუნძულებთან დაკავშირებით მანამ სანამ არ მოხდება ფუნდამენტური ცვლილებები ჩინეთ-აშშ-იაპონიის ურთიერთობებში და მათ შორის ძალთა ბალანსში. (Qun, 2017)

თავი III. რეგიონის ძლიერ სახელმწიფოთა ურთიერთობა და ინტერესები რეგიონში

3.1. ჩინეთ-იაპონიის ურთიერთობები

მიუხედავად ისტორიული საფუძვლებისა, ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებული დაპირისპირება სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით შეიძლება მოგვარებადი ყოფილიყო, თუმცა აშშ-ს როლი აღნიშნულ კონფლიქტში ძალიან დიდია. რომ არა აშშ-ს მხარდაჭერა, შესაძლოა იაპონიას ვერ გაებედა ამ დონეზე აღნიშნულ კონფლიქტთან დაკავშირებით იმ პოზიციის დაჭერა, რაც უჭირავს.

აღნიშნული სახელმწიფოების ქცევები საერთაშორისო ასპარეზზე შეიძლება განხილული იყოს როგორც მათი მისწრაფება გახდნენ დიდი ძალაუფლების მქონე სახელმწიფოები და გააჩნდეთ გადამწყვეტი სიტყვის უფლება საერთაშორისო ასპარეზზე. მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული დაპირისპირება არის იაპონიასა და ჩინეთს შორის, იაპონიის მისწრაფებაზე მეტად ჩანს აშშ-ს მისწრაფება, ამ კონფლიქტის გამოყენებით შეინარჩუნოს გაბატონებული მდგომარეობა აღმოსავლეთ აზიაში.

ჩინეთ-იაპონიის ურთიერთობები განიხილება როგორც ყველაზე საშიში აზიის კონტინენტზე. ამ ქვეყნებს გააჩნია საუკუნეების მანძილზე ურთიერთმეტრობის ისტორია. არსებობს მნიშვნელოვანი საფუძველი იმისა, რომ ვივარაუდოთ, ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებული ურთიერთობების დათბობა ძალზედ საეჭვოა. აზიის რეგიონში მრავალი კერა არსებობს დამაბულობისთვის, მაგრამ ჩინეთ-იაპონიის ურთიერთობა განიხილება ამ მრავალთა შორის ყველაზე დამაბუღლად. ორივე არის ძლიერი სახელმწიფო, ისტორიას არ ახსოვს მათი ჰარმონიული თანაარსებობის პერიოდი და ძალიან რთულია იმის თქმა, რომ ეს ორი სახელმწიფო შეძლებს იარსებოს ერთმანეთის გვერდით დამაბულობისა და კონფლიქტის გარეშე. მცირეა მოლოდინი იმისა, რომ ჩინეთი და იაპონია შეძლებენ იყვნენ ჰარმონიულად მცხოვრები მეზობლები 21-ე საუკუნეში. თუ ისინი ამას შეძლებენ, ისინი წავლენ საუკუნეების მანძილზე მათ შორის არსებული ურთიერთდაპირისპირებული ქცევების პრაქტიკის წინააღმდეგ, რაც ნაკლებად მოსალოდნელია.

1970-1980-იან წლებში იაპონიის პრემიერ მინისტრთა მხრიდან ადგილი ჰქონდა მცდელობებს მომხდარიყო ურთიერთობების დათბობა ჩინეთთან, თუმცა ჩინეთისგან

ვერ მიიღეს შესაბამისი პასუხი. იაპონიის გაღიზიანება გამოიწვია სწორედ აღნიშნულმა ფაქტმა. ზემოაღნიშნულ წლებში იაპონიის პრემიერ მინისტრებმა მიიღეს მკაფიოდ გამოკვეთილი სტრატეგიული გადაწყვეტილება, რომ ემუშავათ ჩინეთთან ერთად ჩინეთის მოდერნიზაციის პროცესზე. ერთ-ერთ წიგნში მოყვანილია სტატისტიკა, რომლის თანახმადაც იაპონური დახმარების 70% წავიდა ჩინეთისკენ, თუმცა საქმე არ ეხებოდა მხოლოდ ფულს, იაპონია იყო მთავარი ტექნოლოგიური და საგანმანათლებლო სფეროში პარტნიორი. ამ დახმარების გარეშე ჩინეთის აღმავლობა (opening up) არ იქნებოდა ისეთი წარმატებული, სწრაფად მიღწეული, როგორც იყო.

საბოლოოდ, იაპონიაში მიხვდნენ, რომ ჩინეთმა არათუ არ შეცვალა დამოკიდებულება იაპონიის მიმართ, არამედ მაღლიერების გრძნობაც კი არ გასჩენია. იაპონიაში, ჩინეთისთვის დახმარების გაწევა მიჩნეულ იქნა შეცდომად, რადგან საპასუხო რეაქცია მათგან არ მიუღიათ. პირიქით, ჩინეთი დღითიდღე ემსგავსებოდა იაპონიისთვის კომმარს- ძლიერი, კომუნისტურად მართული ერთპარტიანი სისტემა, რომელიც ტოკიოს მიმართ რევანშისტულად იყო განწყობილი და არაფერ კარგს არ უქადდა იაპონიას. ჩინეთი ზრდიდა სამხედრო ფლოტს, რაც, რა თქმა უნდა, პირდაპირ საფრთხეს უქმნიდა იაპონიის ინტერესებს. (Brown, 2016)

ჩინეთ- იაპონიას შორის დაძაბული ურთიერთობების არსებობის ერთ-ერთ მთავარ მიზეზს წარმოადგენს სწორედ აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში არსებული კუნძულთა ჯგუფი (სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულები). აღნიშნული კუნძულები მდებარეობს ტაივანის ჩრდილო აღმოსავლეთით, ჩინეთის მთავარი მიწის აღმოსავლეთით და ოკინავას სამხრეთ დასავლეთით. კუნძულები, მართალია, კონტროლდება იაპონიის მიერ, მაგრამ ჩინეთი არ წყვეტს მოთხოვნას, რომ ეს კუნძულები უნდა იყოს მისი მმართველობის ქვეშ. სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულები, თევზით მდიდარი აკვატორიითა და ბუნებრივი აირის რეზერვებით გამოირჩევა. მათ ასევე სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი პოზიცია უკავიათ აშშ-სა და ჩინეთს შორის მზარდ კონკურენციაში აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონში, („How uninhabited islands,” 2014) რაც აიძულებს სახელმწიფოებს ჰქონდეთ დაძაბული ურთიერთობა.

ჩინეთისა და იაპონიის ურთიერთობები ათასწლეულებს ითვლის. ამჟამად ისინი წარმოადგენენ მსოფლიოში სიდიდით მეორე და მესამე ეკონომიკებს. მათ შორის

არსებული თანამშრომლობა შეიძლება მსოფლიოში არსებული ეკონომიკური ვითარების მნიშვნელოვანი განმაპირობებელი იყოს. მათ შორის კულტურული მსგავსება ყოველთვის ძალიან ძლიერი იყო და ინტერნეტმა და მობილურმა საშუალებებმა ეს სიახლოვე კიდევ უფრო მეტად გაზარდა. სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებული დაპირისპირების გამძაფრებამ 2010-2012 წლებში გააჩინა მოსაზრება, რომ ომის შესაძლებლობა ამ ორ სახელმწიფოს შორის იყო ძალიან დიდი.

1972 წელს ჩინეთსა და იაპონიას შორის დაიდო ხელშეკრულება დიპლომატიური ურთიერთობების ნორმალიზაციასთან დაკავშირებით. მიუხედავად დიპლომატიური ურთიერთობების ნორმალიზაციის შესახებ ხელშეკრულებისა, სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული დავა არ გადაჭრილა. გამოიკვეთა დამოკიდებულება, რომ მათი ურთიერთობები შეთანხმების მიღწევის პერიოდიდან პირველი ორი ათწლეულის მანძილზე აშკარად გამოირჩეოდა ურთიერთობის დათბობით, თუმცა აღსანიშნავია ბოლო ათწლეული, როდესაც მათ შორის ვითარება დაიძაბა, რომლის ძირითადი მიზეზი არის კუნძულების გარშემო არსებული დავა.

ამ ორ სახელმწიფოებს შორის არსებულ ურთიერთობაში აშშ-ს როლი ძალიან დიდია. 2009 წელს ბუშის ადმინისტრაციამ დაიწყო ჩინეთთან გლობალური პარტნიორობის დამყარების შესახებ მზადება, თუმცა შემდეგ ეს ინიციატივა დაიხურა, რაც დაკავშირებული იყო ჩინეთის მხრიდან გამოვლენილ დამოკიდებულებასთან საზღვაო საკითხებთან მიმართებაში რეგიონში, კონკრეტულად კი იაპონიასთან მიმართებაში. ამის შემდეგ აშშ-ს მხრიდან უკვე გამოვლენილი იქნა რეზოლანსირების პოლიტიკის მიმართულებით განხორციელებული ღონისძიებები. (Akio, 2017) რეზოლანსირების პოლიტიკის არსებობა ჩინეთს რეგიონში მარტივად მოქმედების საშუალებას არ აძლევს, რაც, რა თქმა უნდა, მას არ მოსწონს და ყველანაირად შეეცდება აშშ-ს როლი რეგიონში მინიმუმამდე დაიყვანოს. თუმცა, ეს არც ისე მარტივია, რადგან აშშ არ მოქმედებს მარტო, მას ყავს მხარდამჭერები და სტრატეგიული პარტნიორები რეგიონში იაპონიისა და რეგიონის სხვა სახელმწიფოთა სახით.

3.2. ჩინეთის ინტერესები

საერთაშორისო ურთიერთობების მრავალი მკვლევარის მოსაზრებების თანახმად, ჩინეთი არის დამცველი იმისა, რაც გააჩნია, მაგრამ ასევე სურს მიაღწიოს დიდ სიღრმეებს უფრო მეტი ძალაუფლების მისაღებად.

მიუხედავად ისტორიული პერიოდებისა, როდესაც ჩინეთის მიზანს იზოლაციონიზმის შენარჩუნება წარმოადგენდა, დღეს უკვე ჩინეთი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს გლობალიზაციის პროცესებისთვის ფეხის აწყობას, აძლიერებს კავშირებს და შედეგად იღებს მნიშვნელოვანი ძალის სტატუსს საერთაშორისო არენაზე, რაც დასავლეთის სახელმწიფოების მხრიდან ხშირ შემთხვევაში სერიოზულ საფრთხედ აღიქმება. („People’s Republic of China,” n.d.)

ჩინეთის სუპერძალად აღქმა იქნებოდა თავიდანვე შეცდომა, რადგან საერთაშორისო ურთიერთობების თეორეტიკოსთა თქმით, იმისთვის, რომ სახელმწიფოს მიენიჭოს „სუპერსახელმწიფოს“ სტატუსი, მას უნდა ჰქონდეს უნარი შეინარჩუნოს ძალაუფლება მსოფლიოს გარშემო, (Munro, 2013) ეს უნარი ჩინეთს ჯერ კიდევ აკლია, მაგრამ ასევე უნდა იყოს უნარიანი მოახდინოს მანიპულირება და ჩამოყალიბება გლობალურ დონეზე საერთაშორისო სისტემისა. თანამედროვე მსოფლიოში, მხოლოდ აშშ-ს აქვს „სისტემის განმსაზღვრელი“ ძალაუფლება, ჩინეთს კი ჯერჯერობით არ აქვს შესაძლებლობები იმისთვის, რომ ჩამოაყალიბოს ალტერნატიული საერთაშორისო წესები და ნორმები.

რეგიონალური დიპლომატია ჩინეთისთვის ძალიან მნიშვნელოვანი ასპექტია წლების განმავლობაში. მიმდინარე საუკუნეში ჩინეთის საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტები ყოველთვის მოიცავს მის მშვიდობიან არსებობაზე აქცენტს. ეს არის სახელმწიფო, რომლისთვისაც ეკონომიკური განვითარება და სიძლიერე უმნიშვნელოვანესია და იცის, რომ აღნიშნულის მიღწევა ძალადობის არსებობის პირობებში ძალიან რთული იქნებოდა. ჩინეთის მიერ ჩამოყალიბებული საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტები ყოველთვის მოიცავს შემდეგ მნიშვნელოვან ასპექტებს:

- ერთმანეთის ტერიტორიული ინტეგრაციისა და სუვერენიტეტის პატივისცემა;
- საერთო არააგრესიული ქმედებების განხორციელება;

- ერთმანეთის საქმეებში ჩაურევლობა;
- თანასწორობა და ერთობლივი სარგებელი;
- მშვიდობიანი თანაარსებობა;

ჩინეთი განსაკუთრებულ აქცენტს აკეთებს ჰარმონიული, მშვიდობიანი ურთიერთობების ჩამოყალიბებაზე. (Five Principles of Peaceful Co-Existence). სწორედ ეს ამღევს მას საშუალებას იყოს ძლიერი სახელმწიფო და სხვა სახელმწიფოთათვის ანგარიშგასაწევი ძალა.

გლობალიზაციის ეპოქაში საერთაშორისო ასპარეზზე მისი მთავარი მიზნებია:

- ✓ გლობალურ დონეზე განვითარება;
- ✓ ჰარმონიული და საერთო განვითარებაზე მორგებული პოლიტიკის გატარება საერთაშორისო დონეზე;
- ✓ მთავარი აქცენტი კეთდება სუვერენიტეტის შენარჩუნებაზე და ინტერვენციების არარსებობაზე;
- ✓ მსოფლიოს სახელმწიფოებთან მშვიდობიანი ურთიერთობების შენარჩუნება; („China’s progress towards the Millennium Development Goals“, 2013).

ჩინეთის ინტერესები მსოფლიო ასპარეზზე, რა თქმა უნდა, პირველ რიგში აისახება რეგიონში მის ინტერესებზე. სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში თავისი პოზიციის დაცვა და დათმობებზე არწასვლა სწორედ მის საბოლოო მიზნებთან მოდის შესაბამისობაში, რადგან ამით სუვერენიტეტის შენარჩუნებაზე აკეთებს აქცენტს. მართალია, მისი მიზანი- ჰარმონიული თანაარსებობა საფრთხის წინაშე დგას, იაპონიასთან არსებულ ურთიერთობებს თუ გავითვალისწინებთ, თუმცა აშშ-სთან მიმართებაში ჯერ კიდევ ახერხებს შეინარჩუნოს თითქოსდა ჰარმონიული ურთიერთობა, მიუხედავად კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში მათ შორის ინტერესთა აშკარა განსხვავებულობისა.

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან ჩინეთის მიმართებასთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ იგი ყველანაირად ცდილობს დაიცვას თავისი პოზიცია და დაანახოს

აშშ-სა და იაპონიას, რომ არ დათმობს კუნძულებს. მისი პოზიცია სრულიად გასაგებია და არც არის გასაკვირი მისი ეს დამოკიდებულება.

მიუხედავად ჩინეთის გაცხადებული მიზნებისა, იყოს მშვიდობიანი სახელმწიფო და მიაღწიოს ეკონომიკურ სიძლიერეს, შეიძლება ითქვას, იგი რეგიონებთან უფრო მჭიდრო კავშირების დამყარებასა და რაც შეიძლება მეტი ძალაუფლების მოპოვებას ხედავს მისი მშვიდობიანი არსებობის ერთ-ერთ გარანტად, რადგან მან იცის, რომ მისი გაძლიერება სერიოზულ საფრთხედ აღიქმება, პირველ რიგში, მსოფლიოს უძლიერესი სახელმწიფოს- აშშ-ს მიერ, რაც ჩინეთისთვის მომავალში შეიძლება პრობლემის შემქმნელი აღმოჩნდეს. სწორედ ეს დამოკიდებულება შეიძლება ჩავთვალოთ მოვლენების ამ მიმართულებით განვითარების მთავარ განმაპირობებლად. რომ არა ჩინეთის გაძლიერება და საერთაშორისო ასპარეზზე მისი გაბატონების საშიშროება, აშშ-ს ჩართულობა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში იქნებოდა ნაკლები.

ჩინეთის მიზნებზე საუბრისას, განიხილავენ მის სურვილს იყოს რეგიონული ჰეგემონი, თუმცა ასევე საუბრობენ რეგიონში იაპონიის ძალაუფლებაზე. იაპონიის გარდა ვერცერთი სახელმწიფო ვერ შეძლებს ერთი ან ორი ათწლეულის მანძილზე მოიპოვოს ჩინეთზე უპირატესობა. ჩინეთის ჰეგემონობა ეჭვის ქვეშ დგება იქიდან გამომდინარე, რომ სახელმწიფოებს „ჰეგემონის“ სტატუსის მისაღებად სჭირდებათ ისეთი მდგომარეობა, სადაც მხოლოდ თვითონ იქნებიან ერთადერთი ძლიერი სახელმწიფო რეგიონში. როდესაც რეგიონში არსებობს ერთზე მეტი ძლიერი სახელმწიფო, შეუძლებელია არსებობდეს ჰეგემონი. ჩინეთის სიძლიერიდან და მისი განვითარების ტემპებიდან გამომდინარე საუბარია მასზე როგორ პოტენციურ ჰეგემონზე რეგიონში, რისთვისაც ნამდვილად გააჩნია ბერკეტები.

ჩინეთის პოტენციურ ჰეგემონობაზე საუბრისას პოლ გოდვინი ასევე საუბრობს აზიის რეგიონის ორ უმთავრეს სტრატეგიულ მახასიათებელზე- კონტინენტურ და საზღვაო ნაწილზე. იმისთვის, რომ აზიაში ჰეგემონობა მოიპოვოს, სახელმწიფო უნდა იყოს როგორც კონტინენტზე, ასევე საზღვაო სივრცეში ჰეგემონი. აღმოსავლეთ ჩინეთის წყლებში კი ჩინეთს უპირისპირდება აშშ, რომელიც რეგიონის სახელმწიფოებთან, მათ შორის იაპონიასთან სტრატეგიული ურთიერთობების დამყარების გზით ითავსებს

ოფშორული დამბალანსებლის როლს ჩინეთის კონტინენტურ დომინანტობასთან მიმართებაში. ამერიკული პერსპექტივიდან, აშშ თავისი მოკავშირეების დახმარებითა და წვდომით ახერხებს „კონტინენტური-საზღვაო სამხედრო ბალანსი“ შეინარჩუნოს აღმოსავლეთ აზიაში. ზემოთქმულიდან გამომდინარე კი, რადგან რეგიონში არის მეორე რეგიონული ძლიერი სახელმწიფო აზიაში, ჩინეთი შეუძლებელია მოხსენიებული იყოს როგორც ჰეგემონი. როგორც რობერტ როსი აღნიშნავს, ამ პერსპექტივიდან აღმოსავლეთ აზია არის ბიპოლარული, ჩინეთი და აშშ იზიარებენ რეგიონულ ძალთა ბალანსს. (Godwin, 2004)

ჩინეთი როგორც ეკონომიკურად, ისე სამხედრო კუთხით ძლიერი სახელმწიფოა და ცდილობს ამ ძალაუფლების გამოყენებას. გარკვეული მოსაზრებების თანახმად, ჩინეთი ცდილობს მოახდინოს მსოფლიოს, ან მინიმუმ რეგიონის რესტრუქტურირება მის სასიკეთოდ. ფრენსის ფუკუიამას თანახმად, „ჩინელებმა იციან, რასაც აკეთებენ... მათ სურთ აღმოსავლეთ აზიის ორგანიზება ისეთნაირად რომ თვითონ მოექცნენ ცენტრში“ მისი ამ მოსაზრების თანახმად ჩინეთი ცდილობს რეგიონში, ისევე როგორც მსოფლიოში გაბატონებას. (Rathus, 2010)

ფუკუიამას ამ მოსაზრების თანახმად იგი ისწრაფვის არა მხოლოდ რეგიონში, არამედ მსოფლიოში ჰეგემონობისკენ. ეს არც არის გასაკვირია თუ ყურადღებას მივაქცევთ მსოფლიო არენაზე მის ქცევებს. მას ნამდვილად აქვს ბერკეტები იმისთვის, რომ გაბატონდეს მსოფლიოში და თუ გავითვალისწინებთ მისი განვითარების ტემპებს, მის მიერ აშშ-ს ჩანაცვლების საშიშროებაც ნამდვილად არსებობს. სწორედ ამის ეშინია აშშ-ს და სწორედ ამიტომ ცდილობს უფრო მეტი ძალაუფლების მოპოვებას როგორც რეგიონში, ასევე საერთაშორისო ასპარეზზე, რათა სხვა ძლიერმა სახელმწიფოებმა, ამ შემთხვევაში კი ჩინეთმა, ვერ შეძლოს მისი ჩანაცვლება მსოფლიო ასპარეზზე. ჩანაცვლების საშიშროება საკმაოდ დიდია და ამ საშიშროების თავიდან ასაცილებლად საჭიროა აქტიური ქმედებები, რისთვისაც აშშ ძალას არ იშურებს.

3.3. იაპონიის ინტერესები

რეგიონში იაპონიის ინტერესებზე საუბრისას, რთულია ისაუბრო მხოლოდ და მხოლოდ იაპონურ ინტერესებზე. ამ საკითხის განხილვისას ყოველთვის ჩანს აშშ-ს არსებობა რეგიონში და იაპონიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები ხშირად განიხილება როგორც აშშ-ს ზეწოლის შედეგად მიღებული გადაწყვეტილებები. აშშ-ს ზეწოლის განხილვისას კი ამბობენ, რომ აშშ-სგან გამოვლენილი ზეწოლა არის ყველაზე წარმატებული მაშინ, როდესაც წამოჭრილი საკითხი არის ძალიან მწვავე აშშ-სთვის და შედის მის ინტერესებში. იაპონური მხარე არ უარყოფს აშშ-სგან მომდინარე ზეწოლას. (Ehrhardt, 2002)

აზია- წყნარი ოკეანის რეგიონში იაპონიის ინტერესებზე საუბრისას იკვეთება იაპონიის დამოკიდებულება მსოფლიო პროცესების მიმართ. იგი ნებისმიერ საქმიანობას, რომელიც უნდა განახორციელოს მომავალში და რასაც ისახავს მიზნად, აკავშირებს აშშ-სთან, როგორც მის პარტნიორთან. რეგიონში იაპონია ცდილობს დაამყაროს ურთიერთობები პატარა სახელმწიფოებთან, რაც მას სჭირდება ჩინეთის წინააღმდეგ, (Heydarian, 2016) თუმცა, აშშ-ს ჩართულობა იაპონიის მიერ წამოჭრილ ნებისმიერ საკითხში და იაპონიის მიერ აშშ-ს განხილვა პარტნიორად განაპირობებს აშშ-ს წარმატებას რეგიონში. სწორედ ამით ახერხებს აშშ, შეინარჩუნოს ძალაუფლება რეგიონში და სწორედ ამიტომ უჭერს მხარს სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში იაპონიას. ეს არის ის მცირედი, რისი გაკეთებაც შეუძლია აშშ-ს იაპონიისთვის იმ შესაძლებლობების სანაცვლოდ, რასაც იგი იღებს იაპონიის პარტნიორობით რეგიონში.

აშშ-სა და იაპონიის პარტნიორობა მრავალ საკითხში შეიძლება აღვიქვათ, როგორც შესაძლებლობა ორივე ქვეყნისთვის, თუმცა ამ ურთიერთობების მნიშვნელობების გააზრებისას შეიძლება მივიდეთ დასკვნამდე, რომ აშშ-ს უფრო მეტად სჭირდება იაპონია, ვიდრე იაპონიას აშშ, იქიდან გამომდინარე, რომ იაპონიას არ აქვს მსოფლიო ბატონობის პრეტენზია და აშშ-ს არარსებობის შემთხვევაში იგი ეცდებოდა დაემყარებინა მეგობრული ურთიერთობები ჩინეთთან და არსებული კონფლიქტიც, შესაძლოა, გადაჭრილიყო რამენაირად. თუმცა, ამ შემთხვევაში აშშ დაკარგავდა ძალაუფლებას

აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში და იგი ვერ იქნებოდა წარმოდგენილი როგორც ერთ-ერთი ძლიერი სახელმწიფო, რაც მისთვის სერიოზული ზიანის მომტანი იქნებოდა, რადგან ჩინეთის უფრო მეტად გაძლიერების საფრთხე უფრო და უფრო გაიზრდებოდა.

რეგიონში იაპონიის ინტერესების განხილვისას ხშირად გვაქვს საქმე გაურკვეველ ვითარებასთან მისი აზიელი მეზობლებისთვის. იაპონიისთვის გამოწვევას წარმოადგენს, რომ მან უნდა განავითაროს ერთობლივი ლიდერის როლი ჩინეთთან ერთად რეგიონის ინტეგრაციისთვის. ეკონომიკურ სფეროში ასეთი თანამშრომლობა და ინტეგრაცია უკვე კარგად განვითარებულია, თუმცა ჯერ კიდევ რჩება შეზღუდვები. უფრო რთულ პრობლემას წარმოადგენს სტატეგიული და პოლიტიკური განზომილება. იაპონიის ურთიერთობები ჩინეთთან რამდენიმე ფაქტორის მხრიდან ზეგავლენას განიცდის. პირველი, ეს არის ისტორიული წარსული (ომის მეხსიერება) და აშშ-ს როლი რეგიონში. ამერიკის პრიორიტეტები ბუშის ადმინისტრაციის პერიოდიდან მოყოლებული აღმოსავლეთ აზიაში განისაზღვრა მოკავშირეებთან მჭიდრო ურთიერთობებით, რომელთა შორის აღსანიშნავია იაპონიასთან არსებული ურთიერთობები. აშშ-ს სახელმწიფო მდივანი აცხადებდა, რომ აშშ მიაქცევდა უფრო მეტ ყურადღებას აშშ-იაპონიის ალიანსს. თავის მხრივ, იაპონია წარმოადგენს აშშ-ს „ლოიალურ მიმდევარს“. ეს კი, რა თქმა უნდა, აშკარა ნიშანია ჩინეთისთვის იმის მისახვედრად, რომ მას ჰყავს რეგიონში მოწინააღმდეგეები, რომლებსაც მისი გაძლიერება სერიოზულ საფრთხეს უქმნის და საჭიროა მოქმედება.

იაპონიისთვის რეგიონში მნიშვნელოვან ანგარიშგასაწევ ფაქტს წარმოადგენს ის, რომ ჩინეთი მოქმედებს რეგიონში საკუთარი ინტერესების უზრუნველსაყოფად. ჩინეთის გაძლიერებამ, რომელიც დღეს ნამდვილად წარმოადგენს ძლიერ სახელმწიფოს შეცვალა ძალთა გადანაწილება აზიის რეგიონში, რაც, რა თქმა უნდა, შეეხო იაპონიასაც. იაპონიისთვის არსებობს მნიშვნელოვანი დაბრკოლებები როგორც პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, ასევე სოციალურ სტრუქტურებთან დაკავშირებით, რაც იაპონიას გამორიცხავს უფრო მეტი ძალაუფლების მოპოვების შესაძლებლობისგან რეგიონში. იაპონიისთვის გამოწვევას წარმოადგენს, რომ მან უნდა განავითაროს რეგიონში ერთობლივი ლიდერის როლი ჩინეთთან ერთად, რათა მოხდეს რეგიონის ინტეგრირება.

(Zhao, 2004)

აშკარაა, რომ იაპონიისთვის რეგიონში ძალაუფლების მხოლოდ მის ხელში გენერირების საშუალება არ არსებობს. მას ყავს მეტოქეები, რომელთა ქმედებებიც მას არ მისცემენ საშუალებას, რეგიონში ჰეგემონობის სურვილიც კი გაუჩნდეს. მიუხედავად მისი სიძლიერისა და მისთვის ძლიერი სახელმწიფოს სტატუსის მინიჭებისა, აშკარაა, რომ ჩინეთი წარმოადგენს მასზე მაღლა მდგომ სახელმწიფოს რეგიონში და იაპონიას არ აწყობს ჩინეთთან ურთიერთობების დამაბვა, თუმცა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით უჭირავს სწორი პოზიცია, რასაც იგი ახერხებს, ალბათ, აშშ-სთან მჭიდრო ურთიერთობების შენარჩუნების გზით. აშშ-ს ძალაუფლება ქმნის წინაპირობას იმისთვის, რომ იგი ჩაითვალოს ანგარიშგასაწევი ძალად რეგიონში, რაც მისი სიძლიერიდან გამომდინარეობს. რეგიონში ძალაუფლების შენარჩუნებას კი ხელს უწყობს რეგიონის სახელმწიფოებთან ალიანსების არსებობა, რომლებსაც აშშ იყენებს როგორც მნიშვნელოვან ბერკეტს თავისი მიზნების განხორციელებისთვის.

თავი IV. აშშ-ს დამოკიდებულება ჩინეთ-იაპონიის დაპირისპირების მიმართ

4.1 . დაპირისპირებაში ჩართულობა- ჩინეთისგან მომდინარე საფრთხის თავიდან აცილების მცდელობა

ძლიერი სახელმწიფოების მიერ მართულ მსოფლიოში, სადაც ძალაუფლების მიღწევა მთავარი მიზანია, ჩინეთი ახერხებს იყოს „ჰარმონიული ურთიერთობების“ დამყარების მოსურნე სახელმწიფო, რომელიც ძლიერი ქვეყნის სტატუსს სულ უფრო და უფრო მეტად ირგებს. მისი განვითარების სისწრაფე მკვლევარებს აძლევს იმის თქმის საშუალებას, რომ ეკონომიკური განვითარების დონით იგი მალე აშშ-ს გაასწრებს. ჩინეთის ინტერესები რეგიონებში, რა თქმა უნდა, დაკავშირებულია მის მიზნებთან, იყოს ძლიერი ეკონომიკის მქონე სახელმწიფო. მისი სიძლიერე მდგომარეობს იმაში, რომ იგი სჭირდებათ მსოფლიოს უძლიერეს სახელმწიფოებსაც კი ეკონომიკური სიძლიერიდან გამომდინარე.

აშშ ხედავს ჩინეთის გაძლიერებიდან მომდინარე საფრთხეს. ჩინეთის გაძლიერება აშშ-სთვის წარმოადგენს გამოწვევას. იგი უფრთხის მის გაძლიერებას, მითუმეტეს, იქიდან გამომდინარე, რომ აზია-წყნარი ოკეანის აუზი აშშ-სთვის მნიშვნელოვან ინტერესის სფეროს წარმოადგენს. რომ არა მისი მნიშვნელობა, აშშ არ ეცდებოდა ჩარეულიყო სენკაკუს/დიოაიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაში.

ჩინეთს აქვს მნიშვნელოვანი ბერკეტები იმისთვის, რომ წარმოადგენდეს მსოფლიოს უძლიერ სახელმწიფოს, მან ეს უკანასკნელი ათწლეულების მანძილზე არაერთხელ დაამტკიცა. გლობალიზაციის ეპოქაში, ჩინეთის მიზნები არ არის მიუღწეველი. იგი წარმოადგენს ეკონომიკურად ერთ-ერთ ყველაზე ძლიერ სახელმწიფოს, რომელზეც მსოფლიოს მრავალი სახელმწიფოა დამოკიდებული. იგი იყენებს ამ ბერკეტებს და შესაბამისად, ახერხებს იყოს მნიშვნელოვანი როლის მქონე საერთაშორისო ურთიერთობებში, რაც აფრთხობს საერთაშორისო ასპარეზზე მოქმედ ძლიერ სახელმწიფოებს და ყველაზე მძაფრად ამ საფრთხეს აღიქვამს აშშ.

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა მნიშვნელოვან როლს ანიჭებს რეგიონებთან ურთიერთობებს, თუმცა აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონი მისთვის განსაკუთრებით

მნიშვნელოვანია და სხვა რეგიონებთან შედარებით უფრო მეტ ყურადღებას აქცევს. მიიჩნევა, რომ ჩინეთის მიზანს არ წარმოადგენს მსოფლიოს ჰეგემონობა, არამედ მისი მიზანია, მიაღწიოს წარმატებას ეკონომიკურ და პოლიტიკურ სფეროში, რაც მისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია. მშვიდობის შესანარჩუნებლად მსოფლიოს სხვა სახელმწიფოებთან კავშირების დამყარებასა და მეგობრული ურთიერთობების ჩამოყალიბებას სერიოზულ ფაქტორად აღიქვამს ჩინეთი, თუმცა მის ამ მისწრაფებას, რა თქმა უნდა, არ იჯერებს აშშ. აშშ ფიქრობს, რომ ჩინეთს სურს მსოფლიოში გაბატონება, რისთვისაც იყენებს მის ხელთ არსებულ ყველა ბერკეტს, ეს კი აფრთხობს მსოფლიოს უძლიერეს სახელმწიფოს (აშშ-ს).

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში ჩინეთის მიერ გამოხატული დამოკიდებულება და კუნძულების მოთხოვნა არ არის გამოწვეული მხოლოდ და მხოლოდ კუნძულების მნიშვნელობით, რაც გამოიხატება მის სტრატეგიულ მნიშვნელობასა და ბუნებრივი რესურსებით სავარაუდო სიმდიდრეში, არამედ ეს კუნძულები მას სჭირდება რეგიონში გაბატონებული მდგომარეობის შესანარჩუნებლად, რაც ასევე წარმოადგენს აშშ-ს მიზანს, სწორედ ამიტომ ატარებს იგი შესაბამის პოლიტიკას.

აშშ-ს მხრიდან აზია-წყნარი ოკეანის მიმართ ინტერესის გამოვლენა არ არის გასაკვირი, თუ გავითვალისწინებთ მის კავშირებს რეგიონთან და დამოკიდებულებებს კონკრეტულ გამოწვევებთან დაკავშირებით. არსებული დამოკიდებულებების გათვალისწინების შედეგად ნათლად ჩანს, რომ აშშ-ს ინტერესები რეგიონში დაკავშირებულია მრავალ მნიშვნელოვან ფაქტორთან, რომელსაც აშშ ვერ დათმობს. მას ეს რეგიონი სჭირდება საკუთარი ტერიტორიების დასაცავად, ასევე რეგიონულ ბაზარზე წვდომისთვის, რაც მისთვის მნიშვნელოვანი ფაქტორია. ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორად კი მიიჩნევა ძალთა ბალანსის შენარჩუნება და ნებისმიერი ჰეგემონის, ან ძლიერ სახელმწიფოთა ჯგუფის გაძლიერებისთვის ხელის შეშლა რეგიონში, რაც მის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ურთიერთობებს რეგიონთან მნიშვნელოვან საფრხტეს შეუქმნიდა და მის ძალაუფლებას დაასუსტებდა. ბილატერალური ალიანსების სისტემა იაპონიასთან და რეგიონის სხვა სახელმწიფოებთან, აძლევს მას საშუალებას შეინარჩუნოს სტატუსი რეგიონში. (Przystup, 2009)

აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აშშ-სთვის განსაკუთრებით გამოიკვეთა მსოფლიო ფინანსური კრიზისის მერე, როდესაც რეგიონი გამოჩნდა როგორც აქტიური ეკონომიკური და პოლიტიკური მოთამაშე მსოფლიო პოლიტიკაში. აშშ-ს პოლიტიკა რეგიონის მიმართ გულისხმობს, რომ შექმნას უსაფრთხოებისა და ეკონომიკური ურთიერთობების ქსელი თავის მრავალწლიან პარტნიორებთან, ასევე ჰქონდეს ურთიერთობა უძლიერეს მოწინააღმდეგესთან, ჩინეთთან. ჰილარი კლინტონი, თავის განცხადებაში 2011 წელს ამბობდა, რომ აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონი წარმოადგენს მსოფლიო პოლიტიკის მთავარ მამომდრავებელს. რეგიონი სტრატეგიულად არის ძალიან მნიშვნელოვანი. ის მოიცავს სამ ძირითადად ეკონომიკურ ძალას- იაპონიას, აშშ-სა და ჩინეთს. ამ მიდგომიდან გამომდინარე, არ არის გასაკვირი აშშ-ს დამოკიდებულება რეგიონში მიმდინარე პროცესების მიმართ.

2005 წლის მსოფლიო ეკონომიკურმა კრიზისმა დაანახა აშშ-ს, რომ მომდევნო ათწლეულების მანძილზე რეგიონში მისი ინტერესებისთვის რეალური საფრთხე მოდიოდა ჩინეთისგან, თუმცა ეს საფრთხე არ არის ცალმხრივი, არ არსებობს მხოლოდ აშშ-სთვის, საფრთხე არსებობს ჩინეთისთვისაც. აშშ-ს ყოფნა და მისი პროაქტიური როლი მოახდინოს სამხრეთ ჩინეთის ზღვაში, ინდოეთის ოკეანეში და სპარსეთის ყურეში ინდოეთის, ავსტრალიის, იაპონიისა და სხვა რეგიონული სახელმწიფოების დახმარებით გაბატონებული მდგომარეობის შენარჩუნება, არის სერიოზული გამოწვევა ჩინეთისთვის. (Sana, 2012)

ეს არის სახელმწიფო, რომლისთვისაც მსოფლიოში სტატუსის შენარჩუნება სასიცოცხლო მნიშვნელობისაა. იგი მაქსიმალურად იყენებს მის ხელთ არსებულ ძალაუფლებას, სტატუსის შესანარჩუნებლად. მისთვის, როგორც უძლიერესი სახელმწიფოსთვის, ძალიან ბევრი გამოწვევა არსებობს, თუმცა მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია ჩინეთის გაძლიერება და მისი გაძლიერებიდან გამომდინარე საფრთხე. რაც აიძულებს მას, არ დაივიწყოს ჩინეთის არსებობა და გაამახვილოს განსაკუთრებული ყურადღება მის მიმართ გასატარებელ პოლიტიკაზე.

4.2. აშშ-ს დამოკიდებულების ცვლილება დროში

ჩინურ მხარეს კუნძულების მიკუთვნებულობაზე საუბრისას მოჰყავს სხვადასხვა დოკუმენტები, რომლებიც მისი მტკიცებით, ადასტურებს კუნძულების მიკუთვნებულობას ჩინეთისადმი. ზუსტად იგივე დამოკიდებულება აქვს იაპონიას, რომელსაც ასევე მოაქვს დოკუმენტები, რომლითაც ადასტურებს ამ კუნძულების მიკუთვნებულობას იაპონიისადმი. არსებობს ორი მხარე და არსებობს ორი ურთიერთდაპირისპირებული მოსაზრება. ყველაზე საინტერესო ფაქტი კი არის ის, რომ მათ მიერ არგუმენტად მოყვანილ ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებში ფიგურირებს აშშ, რომელიც როგორც კუნძულების ჩინეთისადმი მიკუთვნებულობას უჭერს მხარს, ასევე უჭერს მხარს ამ კუნძულების იაპონიისადმი მიკუთვნებულობას, თუმცა განსხვავება არის დროის მონაკვეთებში.

შიმონოსეკის ხელშეკრულება: ჩინეთ-იაპონიას შორის სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული დავის განხილვისას პირველ რიგში ყურადღება ექცევა შიმონოსეკის ხელშეკრულებას, რომელიც ჩინეთსა და იაპონიას შორის დაიდო 1895 წლის 17 აპრილს. ხელშეკრულების თანახმად, ტაივანი და მასზე მიერთებული კუნძულები, რომელთა შორისაც მოიაზრებოდა დიაოიუ დაოს კუნძულები უნდა გადასცემოდა იაპონიას. („Treaty of Shimonoseki,” 1895) 1900 წელს იაპონიამ შეუცვალა სახელი დიაოიუ დაოს და დაარქვა სენკაკუს კუნძულები, ამის შემდეგ იაპონური მხარე ამ კუნძულებს მოიხსენიებს სენკაკუს სახელწოდებით. („Diaoyu Dao, an Inherent Territory,” 2012)

ა) აშშ, როგორც უკვე ითქვა, კონფლიქტის ერთ-ერთ მთავარ მონაწილედ შეიძლება მივიჩნიოთ, რადგან კუნძულებთან დაკავშირებული საკითხების განხილვაში იგი ყოველთვის ჩართული იყო. მისი მონაწილეობა გამოიხატება ძირითადად ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებში გამოვლენილი დამოკიდებულებით. იკვეთება აშშ-ს მიერ გამოვლენილი განსხვავებული დამოკიდებულებები დროის გარკვეულ მონაკვეთებში. ქვემოთ ჩამოთვლილ რამდენიმე ხელშეკრულების მიხედვით, იგი

კუნძულებს აკუთვნებს ჩინეთს, ხოლო მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან უკვე აფორმებს ოფიციალურ ხელშეკრულებებს იაპონიის სასარგებლოდ. განვიხილოთ ეს ურთიერთდაპირისპირებული შეთანხმებები.

ქაიროს ხელშეკრულება: ქაიროს დეკლარაციის თანახმად, რომელიც გაფორმდა ჩინეთს, აშშ-სა და დიდ ბრიტანეთს შორის ქაიროში, 1943 წელს, იაპონიას უნდა დაებრუნებინა ყველა ის ტერიტორია, რაც მიკუთვნებული ქონდა 1914 წლის პირველი მსოფლიო ომის შედეგად და ასევე ყველა ტერიტორია, რომელიც მიტაცებული ჰქონდა ჩინეთისგან, მათ შორის იყო საუბარი ფორმოსაზე (ტაივანი), რომელშიც იგულისხმებოდა დიაოიუ დაოს კუნძულები. („Cairo Conference,” 1943) ამ შეთანხმებიდან კარგად ჩანს აშშ-ს დამოკიდებულება იაპონიის მიმართ. იგი ჩინეთთან დებს ხელშეკრულებას იმის თაობაზე, რომ იაპონიამ ყველა მიტაცებული ტერიტორია დაუბრუნოს ჩინეთს. ამ ხელშეკრულების გარდა არის კიდევ ერთი შეთანხმება, რომელიც მოყავს ჩინეთს არგუმენტად იმისა, რომ დიაოიუ დაოს კუნძულები ეკუთვნის ჩინეთს და არა იაპონიას. ეს არის პოტსდამის დეკლარაცია.

პოტსდამის დეკლარაციის თანახმად, რომელიც დაიდო 1945 წელს და რომლის მიღებაშიც მონაწილეობდა სამი მხარე- აშშ, ჩინეთი და დიდი ბრიტანეთი, უნდა შესრულებულიყო ქაიროს დეკლარაციით იაპონიისთვის დაკისრებული ვალდებულებები, უნდა მომხდარიყო იაპონიის მიერ ჩინეთისთვის წართმეული ტერიტორიების ჩინეთისთვის დაბრუნება. („Potsdam Declaration,” 1945) საბჭოთა კავშირმა აღნიშნულ დეკლარაციას მოაწერა ხელი მას შემდეგ, რაც გამოცხადებული იქნა ომი იაპონიის წინააღმდეგ. პოტსდამის დეკლარაცია ადასტურებდა ქაიროს დეკლარაციით განსაზღვრულ ვალდებულებებს და უწესებდა იაპონიას, მოეხდინა დეკლარაციებით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულება, თუმცა ეს ვალდებულებები დღესაც არაა შესრულებული და იაპონური მხარე აღნიშნულის შესრულებას არც თვლის საჭიროდ. („Potsdam Declaration is still valid today,” 2015)

იაპონიის კაპიტულაციის შესახებ დოკუმენტი ხელმოწერილი იქნა 1945 წლის 2 სექტემბერს იაპონიის მიერ, რომლის შედეგადაც დასრულდა მეორე მსოფლიო ომი. ეს ხელშეკრულება მომზადდა აშშ-ს საბრძოლო დეპარტამენტის მიერ და დადასტურებული იქნა პრეზიდენტ ჰარი ტრუმანის მიერ. რვა პარაგრაფში გაწერილი იყო იაპონიის მიერ

კაპიტულაციის გამოცხადების შესახებ. აღნიშნული დოკუმენტის თანახმად, იაპონია აცხადებდა უპირობო კაპიტულაციას. იგი თანხმდებოდა შეესრულებინა პოტსდამის დეკლარაციით დადგენილი ვალდებულებები, რაც, რა თქმა უნდა მოიცავდა, სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების ჩინეთისთვის დაბრუნების ვალდებულებასაც. კაპიტულაცია გამოცხადებული იქნა იაპონური მხარისთვის თითქმის ორწლიანი სისტემატური მარცხის შედეგად. გადაწყვეტილებაზე დიდი გავლენა მოახდინა ჰიროსიმასა და ნაგასაკის ატომურმა დაბომბვამ 1945 წლის აგვისტოში, რომელიც განხორციელდა აშშ-ს მიერ. ორწლიანმა მარცხმა და საბოლოოდ კი ატომური ბომბის გამოყენებამ მის წინააღმდეგ, აიძულა იაპონია, გამოეცხადებინა კაპიტულაცია და მის მიერ გამოცხადებული კაპიტულაციის დასტურად გვევლინება სწორედ ეს დოკუმენტი. („Instrument of Surrender,” 1945)

აშშ-ს ჩართულობა აღნიშნული დოკუმენტის შემუშავებაში ნათლად აჩვენებს, რომ 21-ე საუკუნის განმავლობაში იაპონიის ქმედებებთან დაკავშირებით არსებულ დოკუმენტებში და იაპონიასთან დაკავშირებულ საკითხებში, აშშ ყოველთვის მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა. ამ პერიოდში, აშშ ჯერ კიდევ მეტოქედ აღიქვამდა იაპონიას და მის მიმართ განხორციელებული ქმედებებიც ამ დამოკიდებულების შესაბამისი იყო. თუმცა, შემდგომში, უკვე შეიმჩნევა იაპონიის მიმართ გამოხატული მეგობრული დამოკიდებულება, რაც აისახება სწორედ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ საკითხებზეც.

ზემოთ ნახსენები დეკლარაციები და ხელშეკრულებები ნათლად წარმოაჩენს იმ ფაქტს, რომ კუნძულები არის ჩინეთის საკუთრება და მათზე არ უნდა ხორციელდებოდეს იაპონური მმართველობა. ეს დოკუმენტები მოჰყავს ჩინეთს იმის დასასაბუთებლად, რომ კუნძულები ნამდვილად მისი საკუთრებაა ისტორიულად და კანონიერად. თუმცა, მიუხედავად ამ ხელშეკრულებების არსებობისა, მათში გაწერილი შესასრულებელი ვალდებულებებისა და აშშ-ს დამოკიდებულებისა ამ ფაქტების მიმართ, რომელსაც ამჟღავნებდა 1971 წლამდე, აღნიშნული კუნძულები დღესაც არის იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ, აშშ კი ძირითად მხარდაამჭერს წარმოადგენს ამ საკითხში.

ბ) მომდევნო წლებში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშკარად გამოიკვეთა აშშ-ს პოზიციის ცვლილება. იგი უკვე იაპონიას უჭერდა მხარს და საუბრობდა იმაზე, რომ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულები უნდა ყოფილიყო იაპონური ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ. აშშ-ს შეცვლილი დამოკიდებულებების გამოსავლენად საჭიროა ყურადღება მივაქციოთ შემდეგ ხელშეკრულებებს, რომლებსაც იაპონია იყენებს იმის დასტურად, რომ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულები ეკუთვნის მას და არც უნდა იყოს საუბარი კუნძულების ჩინეთისთვის დათმობის ვალდებულებაზე.

სან ფრანცისკოს სამშვიდობო ხელშეკრულება: 1951 წელს ხელმოწერილი იქნა სან ფრანცისკოს სამშვიდობო ხელშეკრულება, რომელიც იაპონიას მოჰყავს იმის დასტურად, რომ სენკაკუს კუნძულები ეკუთვნის მას. აღნიშნული ხელშეკრულების მე-2 მუხლის თანახმად, იაპონია უარს აცხადებს ფორმოსას (ტაივანი) და პესკადორეს კუნძულებზე ტერიტორიულ სუვერენიტეტზე, თუმცა სენკაკუს კუნძულებთან დაკავშირებით აცხადებს რომ ეს კუნძულები რჩება იაპონიის მმართველობის ქვეშ (ხელშეკრულების მე-3 მუხლი), რომელზეც ადმინისტრაციულ უფლებებს განახორციელებს აშშ. მას ექნება უფლება განახორციელოს ადმინისტრაციული, საკანონმდებლო და სასამართლო ხასიათის ნებისმიერი ქცევა აღნიშნულ კუნძულებთან და კუნძულების მაცხოვრებლებთან მიმართებაში, მათი ტერიტორიული წყლების გათვალისწინებით. („Treaty of Peace with Japan,” 1951)

აღნიშნული ხელშეკრულების თანახმად, ჩანს, რომ აშშ ეთანხმება კუნძულების იაპონიის შემადგენლობაში არსებობის ფაქტს, თუმცა ყველა სახის ადმინისტრაციული უფლება ენიჭება მას, როგორც კუნძულებზე ადმინისტრაციული მმართველობის განმახორციელებელს. სწორედ სან ფრანცისკოს შეთანხმებას განიხილავს იაპონიისადმი კუნძულების მიკუთვნების მთავარ არგუმენტად იაპონია და ამბობს, რომ სან ფრანცისკოს სამშვიდობო ხელშეკრულება იყო ის ხელშეკრულება, რომელიც მოსდევდა ქაიროსა და პოტსდამის დეკლარაციებს და სწორედ სან ფრანცისკოს ხელშეკრულებამ განსაზღვრა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ იაპონიის ტერიტორიები კანონიერად. (Ministry of Foreign Affairs, 2013)

კუნძულების იაპონიისადმი მიკუთვნებულობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან არგუმენტად იაპონიას მოჰყავს ასევე 1971 წელს აშშ-სა და იაპონიას შორის ხელშეკრულების დადების ფაქტი, რომლის თანახმადაც აშშ-მ სან ფრანცისკოს შეთანხმების თანახმად მისთვის მინიჭებული ადმინისტრაციული, საკანონმდებლო და იურიდიული უფლებები კუნძულებსა და კუნძულების მაცხოვრებლებზე გადასცა იაპონიას. აღნიშნული ხელშეკრულება ცნობილია **ოკინავას დაბრუნების შესახებ ხელშეკრულების** სახელწოდებით, ოკინავაში კი მოიაზრება სენკაკუს კუნძულები, რომლებსაც ოკინავას კუნძულების ნაწილად აღიქვამს იაპონია. ხელშეკრულების მე-3 მუხლის თანახმად, იაპონია აძლევს უფლებას აშშ-ს გამოიყენოს კუნძულების ტერიტორია და მასზე არსებული ყველა საშუალება, რაც გაწერილი იყო **ურთიერთთანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ** აშშ-სა და იაპონიას შორის ვაშინგტონში 1960 წლის 19 იანვარს ხელმოწერილ ხელშეკრულებაში. ხელშეკრულებაში მოხსენიებული რიუკიუს კუნძულები მოიცავს თავის მხრივ ოკინავას, რომელშიც იგულისხმება სენკაკუს კუნძულებიც, რომლის გარშემოც მიმდინარეობს დავა. („Agreement Between the United States of America and Japan,” 1971) 1971 წლის ოკინავას დაბრუნების შესახებ ხელშეკრულება ძალაში შევიდა 1972 წელს.

ხელშეკრულებებისა და იაპონიასა და ჩინეთს შორის არსებული მდგომარეობის განხილვისას ნათლად ჩანს აშშ-ს მიერ გამოვლენილი ცვალებადი პოზიცია. აშშ-მ, რომელიც მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრამდე გამოხატავდა იაპონიის საწინააღმდეგო პოზიციებს, რაც აისახება დადებულ ხელშეკრულებებზეც და რომლის თანახმადაც, სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებს მიაკუთვნებდა ჩინეთს, მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრისთვის შეცვალა დამოკიდებულება და მოგვევლინა იაპონიის მხარდამჭერად კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ საკითხზე, ასევე სხვა მრავალ საკითხთან მიმართებაში აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში. ამის მიზეზად შეიძლება ჩავთვალოთ ის ფაქტი, რომ აშშ წარმოადგენს მსოფლიო ჰეგემონს, მას არ სურს ამ სტატუსის დაკარგვა, თუმცა ჩინეთის მხრიდან შეექმნა აშკარა საფრთხე, რასაც ნამდვილად ვერ შეეგუებოდა. მაშინ როცა აშშ-ჩინეთს შორის წარმოიშვა უთანხმოებები (მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრის დასაწყისი), აშშ-მ აშკარად დაიჭირა იაპონიის მხარე.

იაპონია და ჩინეთი ისტორიულად, საუკუნეების მანძილზე, მეტოქეებს წარმოადგენენ და ჩინეთის მხრიდან არამეგობრული დამოკიდებულების დანახვის შემდეგ აშშ-ს აშკარად სჭირდებოდა პარტნიორი აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში და მან აირჩია იაპონია, რომელთან პარტნიორობასაც მისთვის შეიძლებოდა წარმატება მოეტანა, ეს ასეც მოხდა. დღესდღეობით, რეგიონში მოქმედ სამ ძლიერ ძალად აღიქმება სწორედ აშშ, ჩინეთი და იაპონია, რაც იაპონია- აშშ-ს შორის არსებული ურთიერთობებით არის გამოწვეული. რომ არა იაპონია, აშშ ვერ შეძლებდა ყოფილიყო ერთ-ერთი წამყვანი ძალა რეგიონში, რადგან მას უკვე ყავს სერიოზული მოწინააღმდეგე ჩინეთის სახით არა მარტო რეგიონში, არამედ მსოფლიო ასპარეზზე.

4.3. დაპირისპირების მნიშვნელობა- ანგარიშები და ოფიციალური განცხადებები აშშ-ს ქმედებებთან დაკავშირებით

აშშ-ს ჩართულობა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ საკითხებში დაპირისპირების დაწყების პერიოდიდანვე კარგად ჩანს. მისი ჩართულობა, რა თქმა უნდა, გარკვეულ მიზნებს ემსახურება. ეს მიზნები კი მსოფლიო ბატონობის არდაკარგვასა და შენარჩუნებასთან ასოცირდება. რომ არა მისი მიზანი, წარმოადგენდეს ანგარიშგასაწევ ძალას აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში, რაც თავისთავად გულისხმობს მსოფლიოში ჰეგემონად დარჩენის შესაძლებლობას, ის არ დაინტერესდებოდა ამ პატარა კუნძულებით, თუმცა ამას აქვს მისთვის ძალიან დიდი მნიშვნელობა როგორც სტრატეგიული, ასევე სხვა კუთხითაც.

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით ვითარების ნებისმიერი დაძაბვა გულისხმობს, რომ აშშ-ს შეიძლება მოუხდეს დაპირისპირების გართულების შემთხვევაში ჩარევა და იაპონიის მხარდაჭერა, რისი სურვილიც მას ნაკლებად ჰქონდა, თუმცა ბოლო წლებში მის მიერ გამოკვეთილი პოზიციებიდან ჩანს, რომ რეგიონის მნიშვნელობა იმდენად დიდია, შეიძლება არ დაიხიოს უკან საჭიროების შემთხვევაში,

თუმცა, რა თქმა უნდა, მშვიდობიანი ვითარების შენარჩუნება უფრო აწყობს ვიდრე ვითარების დაძაბვა.

კუნძულებთან დაკავშირებით ჩინეთ-იაპონიას შორის ურთიერთობების დაძაბვისას პირველ რიგში თავს იჩენს აშშ-ს დამოკიდებულების საკითხი ამ დავისადმი. აღნიშნულ საკითხზე ძალიან ბევრ ანგარიშში არის ყურადღება გამახვილებული, განსაკუთრებით აღსანიშნავია ამერიკული მხარის მიერ წარმოდგენილი ანგარიშები კონფლიქტთან დაკავშირებით. ქვემოთ კი განვიხილავთ რამდენიმე მათგანს:

- **2014 წლის 14 მაისის ანგარიშში**, რომელიც წარმოდგენილია ბენ დოლვენის, მარკ მანინისა და შირლი კანის მიერ, საუბარია აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში არსებულ დაძაბულ ვითარებაზე და აშშ-სთვის ამ რეგიონში არსებულ გამოწვევებზე, რაც ობამას ადმინისტრაციას აყენებს აზია-წყნარი ოკეანის აუზში რეზალანსირების საჭიროების წარმოშობის წინაშე. ამ ანგარიშში ერთ-ერთ საკითხად გამოვლენილია აღმოსავლეთ აზიის ზღვაში სენკაკუს კუნძულების გარშემო არსებული დაპირისპირება, რომელშიც სამი მხარეა ჩართული. მართალია, აშშ-ს არ აქვს პირდაპირი მოთხოვნები ამ კუნძულების მიმართ, მაგრამ იგი ჩართულია ამ დაპირისპირებაში იქიდან გამომდინარე, რომ აშშ- იაპონიას შორის დადებული უსაფრთხოების შესახებ ხელშეკრულების თანახმად, იგი ვალდებულია, საჭიროების შემთხვევაში, დაიჭიროს იაპონიის მხარე. კონგრესი აყალიბებს თავის პოზიციას, რომლის თანახმადაც, სენკაკუ არის იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ და ვერცერთი სხვა სახელმწიფოს ქვევა ვერ შეცვლის მის ამ სტატუსს.

ამ ანგარიშში არის ნახსენები 1960 წლის აშშ-იაპონიის უსაფრთხოების შესახებ შეთანხმება, რომელიც ავალდებულებს აშშ-ს დაიცვას იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ მყოფი ტერიტორიები და მათ შორის არის სენკაკუს კუნძულები, რომლებზეც ხორციელდება იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობა. ჩინეთის მიერ განხორციელებული ქმედებები 2012 წლის დასასრულს, როდესაც მან გააძლიერა პატრულირება ამ რეგიონში, შეიძლება, განხილული იყოს როგორც იმის დემონსტრირება, რომ ჩინეთი

ახორციელებს კუნძულების ადმინისტრაციულ კონტროლს, რაც აშშ-ს წინაშე აყენებს საკითხს, მოახდინოს კიდევ ერთხელ კუნძულებზე ადმინისტრაციული და სუვერენული კონტროლის უფლებების მიმართ მის მიერ გამოვლენილი დამოკიდებულების წარმოჩენა და ამ უფლებების გამიჯვნა ერთმანეთისგან. (Dolven, Manyin, & Kan, 2014)

- **2016 წლის 9 თებერვლის კონგრესის ანგარიშში**, რომელიც ეკუთვნის ემმა ჩანლეტს და იან რინეჰარტს, საუბარია აშშ- იაპონიის ალიანსის დიდ მნიშვნელობაზე რეგიონში. 50 000 აშშ სამხედრო არის განთავსებული იაპონიის ტერიტორიაზე. ამის სანაცვლოდ კი აშშ გარანტიას უწევს იაპონიის უსაფრთხოებას. მათი ურთიერთთანამშრომლობა და ალიანსის არსებობის მნიშვნელობა კიდევ უფრო ცხადი გახდა ჩინეთის მხრიდან საზღვაო სფეროში აქტივობების გამოვლენის შემდეგ, რაც სერიოზული გამოწვევაა იაპონიისთვის და შესაბამისად აშშ-სთვის. ამ ანგარიშშიც ექცევა ყურადღება სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებას ჩინეთსა და იაპონიას შორის და საუბარია 2012 წლის ბოლოდან ჩინეთის მხრიდან დაწყებულ ქმედებებზე კუნძულებთან დაკავშირებით, როდესაც ჩინეთმა განათავსა კუნძულების სიახლოვეს სამხედრო ხომალდები და ეს ქმედება გაახმოვანა როგორც „ჩინეთის ტერიტორიულ წყლებზე“ იურისდიქციის განხორციელების საკითხი. სათევეზაო ხომალდების, სამხედრო საშუალებებისა და საზღვაო სამართლის დამცველი პატრულები ქმნიან შერეულ სიტუაციას და სიტუაციის დაძაბვის საფრთხე კიდევ უფრო და უფრო იზრდება. კრიზისის მენეჯმენტის ეფექტური საშუალებებისა და პოლიტიკური შეთანხმების გარეშე, ჩინეთი და იაპონია არიან დაპირისპირების პირდაპირ კონფლიქტში გადასვლის რისკის წინაშე, რაც საჭიროს გახდის აშშ-ს ჩართულობას აღნიშნულ ქმედებებში, იაპონიის მხარეს. 2010 წლიდან მოყოლებული კუნძულებთან დაკავშირებით ვითარების რამდენიმეჯერ დაძაბვის შემდეგ აშშ-მ განაცხადა, რომ ის არ უჭერს მხარს იაპონური მხარისთვის კუნძულებზე სუვერენიტეტის გადაცემას, მაგრამ ეს კუნძულები არის აშშ- იაპონიის უსაფრთხოების შესახებ ხელშეკრულების მე-5

მუხლის სუბიექტი, რომლის თანახმადაც, აშშ არის ვალდებული დაიცვას „იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ არსებული ტერიტორიები“, რომელშიც პირველ რიგში იგულისხმება სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულები. სწორედ ეს პოზიცია დააფიქსირა ბარაკ ობამამ 2014 წელს როდესაც საუბრობდა აშშ- იაპონიის ალიანსზე. მისი თქმით, აშშ-ს პოლიტიკა არის ნათელი, სენკაკუს კუნძულები არის იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ და შესამაბისად ეს კუნძულები არის ამ ხელშეკრულების მე-5 მუხლში. აშშ კი უპირისპირდება ნებისმიერ უნილატერალურ ქმედებას, რომელიც ეცდება ამ კუნძულებზე იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის შეზღუდვას. (Chanlett-Avery & Rinehart, 2016)

- **2018 წლის 24 მაისის ანგარიშში**, რომელიც წარმოდგენილია რონალდ როურკეს მიერ, განხილულია აშშ-ს წინაშე მდგარი საკითხები და გამოწვევები. ამ ანგარიშში აშშ-ს მხრიდან ჩამოყალიბებულია დამოკიდებულება, რომ მხარს უჭერს სახელმწიფოებს შორის დავების მშვიდობიანად, საფრთხეებისა და ძალის გამოყენების გარეშე, საერთაშორისო სამართლის პრინციპების შესაბამისად გადაჭრას. ასევე, აშშ ეწინააღმდეგება საზღვაო საზღვრების დარღვევას და მიიჩნევს, რომ არ უნდა მოხდეს სხვა ერების მმართველობის ქვეშ მყოფი ტერიტორიების საზღვრების დარღვევა. ასევე, მას მკაცრად აქვს ჩამოყალიბებული თავისი პოზიცია სამხრეთ ჩინეთის ზღვასა და აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში სუვერენიტეტის უფლებების გადაცემასთან დაკავშირებით და ამბობს, რომ იგი არ გამოთქვამს არანაირი პოზიციას ამ საკითხზე. სენკაკუს კუნძულებთან დაკავშირებით აშშ-ს პოზიციას წარმოადგენს, რომ ეს კუნძულები არის იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ და სტატუს ქვოს ცვლილებისთვის განხორციელებული ნებისმიერი უნილატერალური ქმედება გაზრდის დაძაბულობას, თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ აშშ კუნძულებზე სუვერენულ უფლებებს მიაკუთვნებს იაპონიას, საუბარი აქვს მხოლოდ ადმინისტრაციული უფლებების მისთვის მიკუთვნებულობაზე.

ამ ანგარიშში საუბარია აშშ-სთვის არსებულ რისკებზე კრიზისისა თუ კონფლიქტში ჩართვაზე. კონგრესის წინაშე მდგარ ერთ-ერთ მთავარ საკითხს წარმოადგენს აშშ-ს წინაშე მდგარი რისკი, თუ რამდენად აქვს მას მიღებული საჭირო ზომები იმისთვის, რომ ჩინეთთან დაკავშირებით არსებულ საზღვაო ტერიტორიულ დავაში შეამციროს რისკი იმისა, რომ ეს ტერიტორიული დავები გადაიზრდება შეიარაღებულ კონფლიქტში. ასევე, ავტორი საუბრობს, რომ კონგრესის წინაშე დგას კიდევ ერთი საკითხი: აშშ-სა და იაპონიას ესმით თუ არა ერთნაირად აშშ-ს პოტენციური ქმედებები, რომლებიც გაწერილია აშშ-იაპონიის საერთო კოოპერაციისა და უსაფრთხოების შესახებ ხელშეკრულებაში, იმ შემთხვევაში თუ მოხდება სენკაკუს კუნძულებთან დაკავშირებით კრიზისის გამძლიერება.

ამ ანგარიშშიც ნახსენებია აშშ-იაპონიას შორის ურთიერთთანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ არსებული შეთანხმება, რომლის მე-5 თავი ამბობს, რომ შეთანხმების ორივე მხარე აღიარებს იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ მყოფ ტერიტორიებზე ნებისმიერი შეიარაღებული თავდასხმის შემთხვევაში ამ ქმედების განხილვას როგორც საერთო საფრთხისა და აშშ „პატივს სცემს შეთანხმებით განსაზღვრულ ყველა ვალდებულებას“. თუმცა აშშ აზუსტებს მმართველობის ხასიათს. ის საუბრობს კუნძულებზე იაპონიის მხრიდან ადმინისტრაციულ მმართველობაზე და არა სუვერენიტეტზე. (Rourke, 2018)

ზემოთ მოყვანილი ანგარიშები ნათლად გვიჩვენებს სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშშ-ს დამოკიდებულებას. ამ კუნძულებთან დაკავშირებული საკითხების მნიშვნელობა ძალიან დიდია, სწორედ აქედან გამომდინარეობს ის ფაქტი, რომ ძალიან ბევრ ანგარიშში არის საუბარი ამ საკითხზე. ეს კი კიდევ ერთხელ მიგვანიშნებს იმაზე, რომ აღმოსავლეთ აზიის რეგიონი ძალიან მნიშვნელოვანი რეგიონია აშშ-სთვის. იაპონიასთან სტრატეგიული ურთიერთობების არსებობა კი მისთვის იმდენად მნიშვნელოვანია, მზად არის მხარი დაუჭიროს იაპონიას უსაფრთხოების საკითხებში, რადგან იაპონიის უსაფრთხოებისთვის საფრთხის შექმნა, შეიძლება სერიოზული პრობლემა გახდეს აშშ-სთვისაც.

აშშ-ს მიერ გამოცხადებული ნეიტრალური დამოკიდებულება კუნძულებთან დაკავშირებით ნათლად გვაჩვენებს, რომ მას არ სურს კონფლიქტის შეიარაღებულ დაპირისპირებაში გადასვლა და მშვიდობიანი გზით მოგვარება მისი მთავარი მიზანია, თუმცა იმასაც კარგად ხვდება, რომ ეს დაპირისპირება არ არის მარტივი მოსაგვარებელი, რადგან ამ დაპირისპირებაში ჩართულია ორი ისეთი ძალა, რომელსაც საუკუნეების მანძილზე დაპირისპირება ჰქონდა ერთმანეთთან. აშშ ასევე აცნობიერებს, რომ მას აქვს აღებული ვალდებულება იაპონიის მიმართ განხორციელებული ნებისმიერი უკანანო ქმედების შემთხვევაში, რომელიც შეეხება მისი ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ მყოფ ტერიტორიებს, რომ მხარი დაუჭიროს იაპონიას. ეს ვალდებულება მას აქვს აშშ-იაპონიის უსაფრთხოების შესახებ ხელშეკრულების მე-5 მუხლის თანახმად, რომელიც ყველა ზემოთჩამოთვლილი კონგრესის ანგარიშში ჩანს (რომლებიც ამ ნაშრომში არ არის ნახსენები) და კიდევ მრავალ სხვა ანგარიშსა თუ ოფიციალურ განცხადებაში:

აშშ-ს პრეზიდენტის **ბარაკ ობამას**, ტოკიოში ვიზიტის დროს, 2014 წელს გაკეთებულ განცხადებაში, მან ისაუბრა იაპონიასთან არსებული ალიანსის დიდ მნიშვნელობაზე და ახსენა აშშ-იაპონიის თანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ შეთანხმება. ის კიდევ ერთხელ ადასტურებდა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების მიმართ აშშ-ს დამოკიდებულებას, რომლის თანახმადაც, აშშ შეეწინააღმდეგება იაპონიის უფლებების დარღვევისკენ მიმართულ ნებისმიერ მცდელობას. კუნძულები არის იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ და ნებისმიერი ქმედება, რომელიც გაწერილია აშშ-იაპონიას შორის არსებულ შეთანხმებაში, იქნება შესრულებული აშშ-ს მხრიდან. (Panda, 2014)

თავდაცვის საკითხებში მდივნის **ჯეიმს მატის-ის** მიერ 2017 წლის თებერვალში გაკეთებული განცხადებით, კიდევ ერთხელ იკვეთება აშშ-ს მიერ გამოვლენილი მზადყოფნა შეასრულოს აშშ- იაპონიის თანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ შეთანხმების მე-5 მუხლით ნაკისრი ვალდებულებები. მან კიდევ ერთხელ დაადასტურა აშშ-ს მიერ გაცხადებული ვალდებულება, რომ დაიცვას იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ მყოფი ტერიტორიები თავდასხმისგან და აქცენტი გააკეთა სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებზე აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში, რომელზეც იაპონია

ახორციელებს ადმინისტრაციულ მმართველობას და ჩინეთის მხრიდან კი არის მოთხოვნები, რომ კუნძულები იყოს მისი მმართველობის ქვეშ. (Panda, 2017)

2017 წლის თებერვალში აშშ-ს პრეზიდენტის დონალდ ტრამპისა და იაპონიის პრემიერ მინისტრ შინჯო აბეს მიერ შეხვედრისას გაკეთებული განცხადების თანახმად, ისინი ამბობენ, რომ პატივს სცემენ აშშ-იაპონიას შორის თანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ არსებული შეთანხმების მე-5 მუხლს და აღიარებენ მათ მიერ ამ შეთანხმებით ნაკისრ ვალდებულებებს აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში არსებული სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების მიმართ. (Whitehouse, 2017)

ეს ყველაფერი ნათლად მიუთითებს ამ პატარა კუნძულების მნიშვნელობაზე, რომელიც რეგიონში მოქმედი სამი ძლიერი სახელმწიფოს ურთიერთობების განმსაზღვრელი ერთ-ერთი ფაქტორია. აშშ-ს მისწრაფებების გათვალისწინებით, მისი ჩართულობა ამ დაპირისპირებაში და პოზიციის გამოხატვა არ არის გასაკვირი. მას აქვს თავისი მიზნები რეგიონთან მიმართებაში და ახორციელებს ამ მიზნებს სხვადასხვა საშუალებებით, სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში კი იაპონიის მხარდაჭერის გზით. იაპონიისადმი მხარდაჭერით იგი ინარჩუნებს რეგიონში ერთ-ერთი წამყვანი ძალის სტატუსს, რაც ასევე ზეგავლენას ახდენს მის სტატუსზე მსოფლიოში.

4.4 . დიდი სახელმწიფოების მეტოქეობა- აშშ-ს ეროვნული უსაფრთხოების მთავარი ფოკუსი

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კონფლიქტში აშშ-ს ჩართულობის ძირითადი განმაპირობებელი არის დიდ სახელმწიფოებს შორის არსებული მეტოქეობა საერთაშორისო პოლიტიკაში. ზემოაღნიშნულ კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ კონფლიქტზე უნდა ითქვას, რომ პატარა კუნძულებზე გაბატონება მნიშვნელოვანი ბერკეტია დიდი სახელმწიფოებისთვის საკუთარი ინტერესების განსავითარებლად და

წარმატების მისაღწევად. სენკაკუს/დიოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებული დავა არ არის გამოწვეული მხოლოდ და მხოლოდ იმის სურვილით, რომ მოხდეს კუნძულების დასაკუთრება. მიუხედავად კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობისა და ბუნებრივი რესურსებით პოტენციური სიმდიდრისა, არ შეიძლება ითქვას, რომ აშშ-ს მთავარ მიზანს კუნძულების სიმდიდრიდან გამომდინარე იაპონიის მხარდაჭერა წარმოადგენდეს.

ეს არის დიდ სახელმწიფოთა შორის ძალაუფლების მოსახვეჭად არსებული კონფლიქტების ერთ-ერთი მაგალითი, რომელიც სერიოზულ საფრთხეს უქმნის ჩინეთისა და იაპონიის მოსახლეობას სამხედრო დაპირისპირებაში გადაზრდის შემთხვევაში. ამ კონფლიქტთან მიმართებაში დაპირისპირებულ ძალებად შეიძლება აღვიქვათ ჩინეთი და აშშ, მიუხედავად იმისა, რომ კუნძულები იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ არის და ერთი შეხედვით შეიძლება ითქვას, რომ დაპირისპირება არსებობს იაპონიასა და ჩინეთს შორის. ფაქტი არის ის, რომ აშშ იაპონიის მხარდაჭერით, ცდილობს შეინარჩუნოს თავისი სტატუსი რეგიონში და მოიაზრებოდეს ერთ-ერთ წამყვან ძალად, რადგან იგი უკვე ხედავს ჩინეთის მხრიდან მისი ჩანაცვლების საფრთხეს და რა თქმა უნდა, ეს არ აწყობს.

რაც უფრო მეტ ტერიტორიას ფლობს სახელმწიფო მით უფრო ძლიერად ითვლება ის. სწორედ ასეთი შემთხვევაა აღნიშნულ დაპირისპირებასთან დაკავშირებით. ჩინეთი და იაპონია იღვწიან ძალაუფლების გაზრდისთვის, მათ შორის არსებულ დამოკიდებულებაში აშშ-ს ქმედებები და წახალისებები მნიშვნელოვან როლს ასრულებს. სწორედ მისი ჩარევის ხარისხი და მისი მნიშვნელობა აღნიშნულ დაპირისპირებაში არის აღნიშნული კონფლიქტის წარმოშობისა და მიმდინარეობის ერთ-ერთი მთავარი განმაპირობებელი. აშშ, მიუხედავად მის ხელთ არსებული ძალაუფლებისა, არ კმაყოფილდება ამით, რადგან ხვდება, რომ ჩინეთი მისთვის წარმოადგენს საფრთხის შემცველ სახელმწიფოს განვითარების ტემპების გათვალისწინებით.

2018 წლის იანვარს აშშ-ს თავდაცვის დეპარტამენტის მიერ ჩამოყალიბებული იქნა ეროვნული თავდაცვის სტრატეგია, სადაც გამოკვეთილი იქნა მთავარი პრინციპები, რომლითაც უნდა იხელმძღვანელოს სახელმწიფომ. აღნიშნულ დოკუმენტში ნათქვამია, რომ „დიდ სახელმწიფოთა შორის მეტოქეობა და არა ტერორიზმი, არის დღესდღეობით აშშ-ს ეროვნული უსაფრთხოების მთავარი ფოკუსი“. აღნიშნული მიდგომა განსხვავდება

2001 წლის 11 სექტემბრის შემდგომ პერიოდში ჩამოყალიბებული მიდგომისგან, რომლის თანახმადაც აშშ მთავარ ფოკუსს აკეთებდა ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაზე. 2001 წლის 11 სექტემბერი იყო დღე, რომელმაც „შეცვალა ამერიკა სამუდამოდ“ და ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლა გახდა ამერიკის საგარეო პოლიტიკის განმსაზღვრელი პარადიგმა. (Cameron, F. 2006) ზემოაღნიშნულმა ტრაგედიამ განაპირობა აშშ-ს მიდგომის ჩამოყალიბება, რომლის მიხედვითაც ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლა განიხილებოდა ყველაზე მნიშვნელოვან სტრატეგიად.

2018 წლის დოკუმენტში კი ტერორიზმის საფრთხეზე მეტად აქცენტი კეთდება დიდ სახელმწიფოთა შორის მეტოქეობაზე. დოკუმენტში განხილულია სხვადასხვა ქვეყნების მიერ წარმოებული პოლიტიკა, მათი სტრატეგიული მიდგომები მსოფლიო ასპარეზზე. აშშ რუსეთს და ჩინეთს განიხილავს საფრთხედ, ასევე ეხება ჩრდილოეთ კორეისა და ირანის როლს, რომლებიც რეგიონში დესტაბილიზაციის შემომტანები არიან. სტრატეგიაში საუბარია, რომ როგორც აგრესიული (ჩრდილოეთ კორეა, ირანი), ასევე არააგრესიული (ჩინეთი, რუსეთი) სახელმწიფოები ცდილობენ ძალაუფლების მოხვეჭას სხვადასხვა საშუალებებით, რაც დიდ სახელმწიფოთა შორის მეტოქეობის არსებობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დამადასტურებელი ფაქტორია.

ეროვნული თავდაცვის სტრატეგია აღიარებს მზარდი კომპლექსური გლობალური უსაფრთხოების გარემოს არსებობას, რომლის მთავარი გამოწვევებია თავისუფალი და ღია საერთაშორისო წესრიგის ჩამოყალიბება და ერებს შორის სტრატეგიული ურთიერთდაპირისპირებების კვლავ წარმოშობა.

აღნიშნული სტრატეგიის პრინციპების გაუთვალისწინებლობა და შეუსრულებლობა გამოიწვევს სერიოზულ პრობლემას, რაც გამოხატული იქნება აშშ-ს გავლენის შემცირებაში, გამოიწვევს სხვადასხვა ქვეყნის ბაზრებზე შესვლის შეზღუდვას, რითაც მისი ეკონომიკის სიძლიერე სერიოზული საფრთხის წინაშე დადგება. ასევე ყურადღება გამახვილებულია სამხედრო ძლიერებაზე, რომელსაც აუცილებლად სჭირდება მოდერნიზება და მზადყოფნაში ყოფნა ნებისმიერ დროს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, აშშ დაკარგავს სამხედრო უპირატესობას, რაც გამოხატული იქნება გაერთიანებული ძალების არსებობით, რომელსაც არ ექნება საჭირო შესაძლებლობები თავისი ხალხის დასაცავად. აშშ-ს მიზანია, ამერიკა იყოს ძლიერი და არ დაკარგოს

თავისი ადგილი მსოფლიო ასპარეზზე. (National Defence Strategy of the United States of America. 2018)

დიდი სახელმწიფოების მეტოქეობა ძალის პრიმატის საფუძველზე მოქმედ მსოფლიოში ნამდვილად არსებული რეალობაა. დიდი სახელმწიფოები იბრძვიან გავლენის შესანარჩუნებლად. არაფერია მუდმივი და ბრძოლისა და მცდელობის გარეშე შესაძლოა ამერიკამ ძალიან სწრაფად დაკარგოს თავისი სტატუსი მსოფლიო ასპარეზზე. მან იცის, რომ უნდა იბრძოლოს სტატუსისა და მდგომარეობის შესანარჩუნებლად, სწორედ ამით არის გამოწვეული მისი ქმედებები, სტრატეგიაში ჩამოყალიბებული მიდგომები და ნებისმიერი სხვა ქცევა, რომელსაც ის საერთაშორისო ასპარეზზე ახორციელებს. აშშ-ს მიდგომა მსოფლიო ასპარეზზე სტატუსისა და გავლენის შენარჩუნების მიზნითაა ჩამოყალიბებული.

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დავაში აშშ-ს ჩართულობის ერთ-ერთ დამადასტურებლად შეიძლება ჩაითვალოს სწორედ ეს დამოკიდებულება, რაც გამოჩნდა თავდაცვის ეროვნულ სტრატეგიაში. დიდ სახელმწიფოთა შორის არსებულ დაპირისპირებას ძალიან დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს აშშ. მისი ეს დამოკიდებულება არც არის გასაკვირი, რადგან მსოფლიოში განვითარებული მოვლენებიდან ნათლად ჩანს, სახელმწიფოებს შორის დაპირისპირებების არსებობა: სუსტი სახელმწიფოები იბრძვიან გაძლიერებისთვის და ძლიერი სახელმწიფოები იბრძვიან კიდევ უფრო მეტი ძალაუფლების მისაღებად, უძლიერესი სახელმწიფოებიც კი არ კმაყოფილდებიან მიღწეულით და კიდევ უფრო და უფრო მეტად ცდილობენ გაიმყარონ მდგომარეობა. ამის გათვალისწინებით, უნდა ითქვას, რომ არ არის გასაკვირი ის პროცესები, რაც მიმდინარეობს მსოფლიოში.

ეროვნული თავდაცვის სტრატეგიაში ჩინეთიდან მომდინარე საფრთხის შესახებ აშკარად საუბრობს აშშ და ეს ერთ-ერთი დამადასტურებელია მისი დამოკიდებულებისა საერთაშორისო ასპარეზზე მოქმედი ამ ძლიერი სახელმწიფოს მიმართ, რომლის კიდევ უფრო მეტად გაძლიერება ნამდვილად მოსალოდნელი და საფრთხის შემცველია აშშ-სთვის. სწორედ ამ საშიშროებით აიხსნება სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით მის მიერ დაჭერილი პოზიცია. რომ არა ჩინეთისგან მომდინარე საფრთხე აშშ-ს აღნიშნულ დაპირისპირებაში ჩართულობა ალბათ ნაკლებად მოსალოდნელი იყო

და კიდევ უფრო ნაკლებად იყო მოსალოდნელი მის მიერ აშკარა მხარდაჭერა იაპონიის პოზიციისადმი კუნძულების მიმართ, განსაკუთრებით იმ მიდგომის გათვალისწინების შემთხვევაში, რომლის თანახმადაც აშშ ყოველთვის ცდილობს ნეიტრალური პოზიციის დაკავებას ტერიტორიულ დავებთან დაკავშირებით. თუმცა ჩინეთისგან მომდინარე საფრთე აიძულებს აშშ-ს გამოხატოს იაპონიის მიმართ აშკარა მხარდაჭერა კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაში.

თავი V. სტრუქტურული რეალიზმი- დაპირისპირებაში ჩართულობა ძალაუფლების შესანარჩუნებლად

ძალაუფლების პრიმატი საერთაშორისო პოლიტიკაში დღესაც მნიშვნელოვან როლს ასრულებს, მიუხედავად გლობალიზაციის სულ უფრო და უფრო მზარდი პროცესისა, იგი ვერ აფერხებს სახელმწიფოთა შორის არსებულ ძალაუფლების მოპოვებისა და შენარჩუნების სურვილს.

სახელმწიფოები, ერთი მხრივ, ცდილობენ ფეხი აუწყონ გლობალიზაციის პროცესს და არ ჩამორჩნენ მიმდინარე მოვლენებს, თუმცა ძალაუფლებისა და სამხედრო უსაფრთხოების მოპოვების საკითხში ისინი სულ უფრო და უფრო ცდილობენ მიიღონ სხვა სახელმწიფოებზე მეტი ძალაუფლება. დიდი სახელმწიფოების ძალა და მათი ქმედებები დიდ გავლენას ახდენს ერთმანეთზე და სხვა სახელმწიფოებზე, რადგან ისინი ქმნიან „თამაშის წესებს“. არსებული მდგომარეობიდან გამომდინარე კი ნათელია, რომ ეროვნული უსაფრთხოება ანარქიულ სახელმწიფოთაშორის სისტემაში ვერასოდეს ვერ იქნება თავისუფალი გლობალური სისტემური პირობებისგან. (დავითაშვილი, 2003)

სახელმწიფოები ცდილობენ მიაღწიონ საერთაშორისო სისტემაში მნიშვნელოვანი ძალისა და შესაძლებლობების მქონე ქვეყნის სტატუსს. სწორედ ამისთვის იღვწიან ჩინეთი და იაპონია, რომელთა დაპირისპირება სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არ შეიძლება აღქმული იყოს მხოლოდ ამ ორი სახელმწიფოს დაპირისპირებად, არამედ ყურადღება უნდა მიექცეს აშშ-ს როლს, რომლის საბოლოო მიზნიდან გამომდინარეობს სწორედ კუნძულების გარშემო არსებულ დაპირისპირებაში ჩართულობა. იგი ცდილობს ძალაუფლების შენარჩუნებას რეგიონში, რაც მას სჭირდება სხვა ძლიერი სახელმწიფოს- ჩინეთის გაძლიერებისგან მომდინარე საფრთხის თავიდან ასაცილებლად.

ნაშრომში ჩამოყალიბებული ჰიპოთეზის თანახმად, სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო ჩინეთ- იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში იაპონიის მხარდაჭერა აშშ-ს აძლევს საშუალებას დარჩეს ერთ-ერთ წამყვან ძალად რეგიონში, რაც მის მთავარ მიზანს წარმოადგენს და ამავე დროს ისარგებლოს კუნძულების

სტრატეგიული მნიშვნელობით, რაც მისთვის ნამდვილად არ წარმოადგენს გამოუყენებელ შესაძლებლობას. სტრატეგიული მნიშვნელობა და ბუნებრივი რესურსებით პოტენციური სიმდიდრე იაპონიას არ მისცემს საშუალებას, დათმოს აღნიშნული კუნძულები, აშშ კი იაპონიასთან მეგობრული ურთიერთობების დამყარებით და კუნძულებთან დაკავშირებულ დავაში მხარდაჭერის გამოცხადებით, შეძლებს იყოს ერთ-ერთი წამყვანი ძალა რეგიონში.

აშშ-ს ჩართულობა აზია-წყნარი ოკეანის აუზში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებულ დავაში აიხსნება **სტრუქტურული რეალიზმის** მიდგომით. მიუხედავად ძალის პრიმატის მნიშვნელობისა რეალიზმის თეორიისთვის, არსებობს განსხვავება რეალისტურ მიდგომებს შორის. მთავარი განმასხვავებელი მათ შორის არის პასუხი კითხვაზე, თუ რისთვის სურთ სახელმწიფოებს ძალაუფლების ქონა. სტრუქტურული რეალისტებისთვის, საერთაშორისო სისტემის არქიტექტურა, მისი სტრუქტურა აიძულებს სახელმწიფოებს მისდიონ ძალაუფლებას. სისტემაში, სადაც არ არსებობს უმაღლესი ხელისუფლება და არ არსებობს გარანტია იმისა, რომ სხვა სახელმწიფოები არ ჩაერთვებიან კონფლიქტში ერთმანეთთან, ყველა სახელმწიფო ცდილობს იყოს საკმარისად ძლიერი იმისთვის, რომ სხვა სახელმწიფოებმა არ სცადონ მათზე ზეწოლა. ძლიერ სახელმწიფოებს არ აქვთ სხვა გამოსავალი გარდა იმისა, რომ იბრძოლონ ერთმანეთთან ძალაუფლებისთვის, რადგან მათ ეს სჭირდებათ გადარჩენისთვის. სტრუქტურული რეალისტებისთვის, ძალაუფლება არის საშუალება გადარჩენისთვის. ყველაზე მარტივი განსაზღვრებით, ძლიერი სახელმწიფოები ეძებენ საშუალებებს რათა ძალთა ბალანსი თავიანთ სასარგებლოდ შეინარჩუნონ და არცერთ სხვა სახელმწიფოს არ ჰქონდეს მათ ხარჯზე წარმატების მიღწევის საშუალება. (Mearsheimer, 2006).

სწორედ ამის დასტურად შეიძლება მივიჩნიოთ აშშ-ს მხრიდან გამოვლენილი დამოკიდებულება, მისი მხარდაჭერა იაპონიისადმი და საჭიროების შემთხვევაში მზადყოფნა, რომ იაპონიის ინტერესები და უფლებები დაიცვას საერთაშორისო ასპარეზზე. მიუხედავად აშშ-ს სურვილისა, სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებული დავა გადაიჭრას ძალის გამოყენების გარეშე, იგი აცნობიერებს მდგომარეობის გართულების შესაძლებლობას და უსაფრთხოების შესახებ

ხელშეკრულების თანახმად ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების აუცილებლობასაც აღიარებს.

ძალთა ბალანსზე წერს სტრუქტურული რეალიზმის წარმომადგენელი უოლცი, რომელიც საუბრობს იმაზე, თუ რატომ არის ძალთა ბალანსი მუდმივი მოვლენა, მიუხედავად ძალაუფლების გადანაწილების კონფიგურაციების ცვლილებებისა. უოლცის თანახმად, საერთაშორისო პოლიტიკის გაგება შესაძლებელია მხოლოდ მისი სისტემურად შესწავლის საფუძველზე. ის თვლის, რომ სახელმწიფოთა შორის ურთიერთობების ორგანიზებულობის ხარისხი ახდენს გავლენას მათ ქცევაზე ერთმანეთის მიმართ. (Booth, K. 2011) ამ მიდგომის თანახმად, საერთაშორისო სისტემა არის სტრუქტურირებული ანარქიით და არა იერარქიით, სადაც მთავარი ღირებულებებია გადარჩენა, უსაფრთხოების დაცვა, დამოუკიდებლობა. მხოლოდ ძალაუფლების შენარჩუნება და გაძლიერება აძლევს საშუალებას სახელმწიფოებს დაცულად იგრძნონ თავი. (Schroeder, 1994) მარშაიმერის მიერ გამოტანილი დასკვნით, რომელიც მას მოჰყავს თავის წიგნში „ანარქია და ბრძოლა ძალაუფლებისთვის“ საერთაშორისო სისტემა არის მემკვიდრეობითად ანარქიული, „დახასიათებული როგორც უსაფრთხოებისთვის დაპირისპირება და ომი“. (Lapeyre, 2013)

უოლცი ყურადღებას ამახვილებს სისტემის ხასიათზე და სწორედ სისტემის ხასიათიდან გამომდინარე საუბრობს სახელმწიფოთა ინტერესებზე, კონკურენციის დარეგულირების მექანიზმზე, რაშიც მოიაზრებს ძალთა ბალანსს. სისტემა შედგება სტრუქტურისა და ურთიერთმოქმედი ელემენტებისგან. სახელმწიფოების მთავარ მიზნად იგი ასახელებს გადარჩენას და ამას გამოყოფს ყველაზე მნიშვნელოვან მიზნად სხვა მიზანთა შორის. ამავე დროს, საუბრობს სახელმწიფოთათვის ძალაუფლების მოპოვების მნიშვნელობაზე, რადგან ძალაუფლების გარეშე მათთვის საკუთარი ეროვნული ინტერესების გატარება რთული იქნებოდა. სისტემის ანარქიულ ბუნებას ასახელებს იგი ძლიერ საელმწიფოთა ქცევების მთავარ მიზეზად, რადგან სწორედ ანარქიული ხასიათი აიძულებს ძლიერ სახელმწიფოებს იბრძოლონ სისტემაში არსებული ძალთა ბალანსის შესანარჩუნებლად, რადგან ძალთა ბალანსის ცვლილება სისტემასაც შეცვლის. (აკობია, 2006) ეს კი არ აწყობს აშშ-ს, რომელიც დღესდღეობით

მსოფლიოს უძლიერეს სახელმწიფოს წარმოადგენს და ამ სტატუსის დაკარგვა ნამდვილად არ უნდა.

სწორედ სისტემის თავისებურებები განსაზღვრავს სისტემის ხასიათს და აქედან გამომდინარე, სახელმწიფოთა შორის ურთიერთობებს სისტემის სტრუქტურა განსაზღვრავს. საერთაშორისო პოლიტიკის არსის გასაგებად წარმოდგენილია სამი ასპექტი, რომელთაგან მესამე წარმოადგენს სისტემის შემადგენელ სახელმწიფოთა შორის შესაძლებლობათა, ძლიერების განაწილებას, რაც ერთი ეპოქიდან მეორემდე იცვლება. ამ ელემენტს მნიშვნელობა ენიჭება იქიდან გამომდინარე, რომ სტრუქტურას განსაზღვრავს არა მისი შემადგენელი ნაწილები სრული შემადგენლობით, არამედ მონაწილეთა შორის ყველაზე ძლიერები. (რონდელი, 2006)

სწორედ აღნიშნულ მიდგომას მისდევს როგორც ჩინეთი, ასევე აშშ. იაპონიის ქმედებები არ შეიძლება განხილული იყოს ძალაუფლების მოპოვების სურვილის კუთხით, რადგან იგი, არ აღიქმება მსოფლიოს ჰეგემონობისთვის მებრძოლ ძალად, როგორც ხდება ეს ჩინეთისა და აშშ-ს შემთხვევაში. აშშ დღევანდელ მსოფლიოში ითვლება მსოფლიოს „ჰეგემონად“, რომელსაც აქვს უნარი შექმნას პოლიტიკური ამინდი და მოახდინოს მნიშვნელოვანი ცვლილებები, მისი ინტერესებიდან გამომდინარე. ჩინეთი კი, მართალია ჯერჯერობით არ წარმოადგენს ჰეგემონს, თუმცა მას განვითარების ტემპების გათვალისწინებით ნამდვილად აქვს პერსპექტივა იმისთვის, რომ გახდეს ჰეგემონი. სწორედ ამის ეშინია აშშ-ს, სწორედ ამიტომ აღიქვამს აშშ ჩინეთს საფრთხედ და სწორედ ამით აიხსნება მისი ჩართულობა ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით.

კონფლიქტში იაპონიის მხარეს დგომა აშშ-ს აძლევს საშუალებას შეინარჩუნოს კარგი დამოკიდებულება იაპონიასთან, რაც, თავის მხრივ ნიშნავს იმას, რომ აშშ არ დაკარგავს ძალაუფლებას, რომელიც გააჩნია აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში, იგი შეინარჩუნებს ჰეგემონობას და ამ გზით ერთგვარად შეაფერხებს კიდევ ჩინეთის კიდევ უფრო მეტად გაძლიერებას.

სტრუქტურულ რეალიზმში გამოყოფენ ორ მიმართულებას. ესენია: თავდაცვითი და თავდასხმითი რეალიზმი. ეს ორი მიმდინარეობა, რა თქმა უნდა, იზიარებს სტრუქტურული რეალიზმის ფუნდამენტურ ღირებულებებს, თუმცა როდესაც

ძალაუფლების საკითხს ეხება საქმე ისინი ავლენენ გარკვეულწიდან განსხვავებულ მიდგომებს. მაშინ როდესაც თავდაცვითი მექანიზმი საუბრობს იმაზე, რომ სახელმწიფოთა მთავარ მიზანს წარმოადგენს ძალის შენარჩუნება და არა გაზრდა, თავდასხმითი რეალიზმი საუბრობს იმაზე, რომ სახელმწიფოებს, სისტემის ბუნებიდან გამომდინარე, აქვთ მიზეზები იმისთვის, რომ ძალაუფლების გაზრდისკენ მიისწრაფვოდნენ სხვა სახელმწიფოთა ხარჯზე და მათი მთავარი მიზანი უნდა იყოს ჰეგემონობა. (Lobell, 2010) ნაშრომში განხილული საკითხი- სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშშ-ს როლის განხილვისას, შეიძლება ითქვას, რომ ეს ორივე მიმართულება ამოწმებს თეორიის სისწორეს. როგორც თავდასხმითი, ისევე თავდაცვითი რეალიზმის მიდგომები ამტკიცებენ, რომ აშშ-ს ჩართულობა დაპირისპირებაში გამომდინარეობს მისი მისწრაფებიდან, იყოს მსოფლიოში დიდი ძალის მქონე ჰეგემონი, იგი მიისწრაფვის როგორც სტატუს ქვოს შენარჩუნებისკენ, ასევე იბრძვის ჰეგემონის სტატუსის შესანარჩუნებლად საერთაშორისო სისტემაში.

სწორედ სტრუქტურული რეალიზმის თეორია იქნა გამოყენებული ჩინეთსა და იაპონიას შორის სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშშ-ს ჩართულობის საკვლევადა. აშშ ცდილობს შეინარჩუნოს ძალაუფლება რეგიონში, მას ეს სჭირდება მსოფლიო ასპარეზზე მდგომარეობის შესანარჩუნებლად. დაპირისპირებაში მისი როლი გამოიხატება მისი მიზნით, იყოს წამყვანი ძალა რეგიონში. რომ არა მისი ეს მისწრაფება იგი არ ეცდებოდა ეთამაშა წამყვანი როლი რეგიონში. აღმოსავლეთ აზიის რეგიონი აშშ-სთვის ძალიან დიდი დატვირთვის მატარებელია. მას სჭირდება ეს რეგიონი სტრატეგიული მნიშვნელობიდან გამომდინარე და აშშ არ დათმობს რეგიონს, თუნდაც მოუწიოს კიდევ უფრო სერიოზული ნაბიჯების გადადგმა იაპონიის მხარდასაჭერად (იგულისხმება, შეიარაღებული დაპირისპირების შემთხვევაში კონფლიქტში ჩართვა) იაპონია არის აშშ-ს დამხმარე რეგიონში და მისი მხარდაჭერის გარეშე აშშ-ს რეგიონში ყოფნას სერიოზული საფრთხე შეექმნებოდა, რეგიონში სტატუსის შესუსტება კი ცუდად იმოქმედებს მის იმიჯზე მსოფლიო ასპარეზზე. საერთაშორისო სისტემაში ჩინეთის გაძლიერების პერსპექტივები ნათლად იკვეთება, რაც მას ძალიან აშინებს.

მიუხედავად იმისა, რომ აშშ წარმოადგენს ძლიერ სახელმწიფოს და შეიძლება საკითხში გაურკვეველმა ადამიანმა იფიქროს, რომ პატარა კუნძულების გამო იგი არ უნდა უპირისპირდებოდეს ჩინეთს (რომელიც აშშ-ს კუნძულებისადმი გამოვლენილ დამოკიდებულებას და იაპონიის მხარის მიმართ მხარდაჭერას აღიქვამს მის წინააღმდეგ წასვლად და ეს ასეც არის), თუმცა აშშ-ს უღირს, რადგან სწორედ ძალაუფლების გამლიერებისთვის და სტატუსის შესანარჩუნებლად სჭირდება მას რეგიონში ყოფნა. მართალია, იგი არის უძლიერესი სახელმწიფო, მაგრამ სტრუქტურული რეალიზმის თანახმად, ძალაუფლება არის ძლიერ სახელმწიფოთა გადარჩენის მთავარი განმაპირობებელი და ძლიერ სახელმწიფოებსაც სჭირდებათ ბრძოლა უფრო მეტი ძალაუფლების მოსაპოვებლად, ან არსებულის შესანარჩუნებლად, რათა სხვა სახელმწიფოებმა არ გაუსწრონ და არ ჩამოართვან მათ მიერ წლების მანძილზე მოპოვებული სტატუსი.

დასკვნა

ნაშრომში ჩამოყალიბებულია აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში ჩინეთ-იაპონიას შორის სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო არსებული დავის მნიშვნელოვანი ასპექტები, მისი წარმოშობის მიზეზები, მიმდინარეობა და ჩართულ მხარეთა ინტერესები. აშშ-ს როლი რეგიონსა და ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ ურთიერთობებში ძალიან დიდია. ის არის სახელმწიფო, რომელიც თავისი პოზიციების დათმობას არ აპირებს რეგიონში. ჩინეთისა და იაპონიის მიმართ გამოვლენილი დამოკიდებულებით აშშ მაქსიმალურად ცდილობს ხელი შეუშალოს ჩინეთის ერთადერთ ძლიერ ძალად ჩამოყალიბებას რეგიონში, რადგან ეს მის ინტერესებს საფრთეს შეუქმნის. აშშ ისედაც აცნობიერებს ჩინეთიდან მომდინარე საფრთხეს, რომელიც დღითიდღე იზრდება და ცდილობს ხელი შეუშალოს ამ ფაქტს. იაპონიასთან სტრატეგიული თანამშრომლობა კი ამის ერთ-ერთი დადასტურებაა. აშშ-ს სჭირდება იაპონია როგორ მოკავშირე რეგიონში ჩინეთის გაძლიერების შესაკავებლად.

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში მისი ჩართულობა არ არის გამოწვეული იმ ფაქტით, რომ ამ წყლებში არსებობს ბუნებრივი რესურსების მარაგი, რაც შეიძლება იყოს გაცხადებული მიზეზი ჩინეთისა და იაპონიისთვის, არამედ კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში იაპონიის მხარდაჭერა მას აძლევს საშუალებას რეგიონში სტატუსის შენარჩუნება შეძლოს და სხვა სახელმწიფომ არ მოახდინოს მისი ჩანაცვლება, ამ შემთხვევაში კი „სხვა სახელმწიფოში“ იგულისხმება, რა თქმა, უნდა ჩინეთი. აღმოსავლეთ აზიის რეგიონი აშშ-სთვის სტრატეგიულად მნიშვნელოვანია. ის ვერ დათმობს ამ რეგიონს, რადგან ძალიან სჭირდება როგორც დასტური თავისი სიძლიერისა.

აშშ იაპონიასთან გაფორმებული თანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ ხელშეკრულების თანახმად, საუბრობს, რომ ადმინისტრაციული უფლებები კუნძულებზე უნდა იყოს იაპონიის ხელში. კვლევის პროცესში მოხდა ჩამოყალიბებული **ჰიპოთეზის დამტკიცება**, რომელიც მდგომარეობს შემდეგში: სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში იაპონიის მხარდაჭერა აშშ-ს აძლევს საშუალებას დარჩეს ერთ-ერთ წამყვან ძალად რეგიონში, რაც

მის მთავარ მიზანს წარმოადგენს. კუნძულების სტრატეგიული მნიშვნელობა და ბუნებრივი რესურსებით სიმდიდრე კი გარეშე ფაქტორებია, რომლებიც არსებობს ჩინეთ-იაპონია-აშშ-ს ურთიერთობებში.

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში მონაწილეობა აშშ-სთვის არის მნიშვნელოვანი იმდენად, რამდენადაც ეს დაპირისპირება აბალანსებს ჩინეთ-იაპონიის ძალაუფლებას აღმოსავლეთ აზიაში, რაც აშშ-ს მიზნებს რეგიონში მნიშვნელოვან წარმატებას უქადის. მეგობრული ურთიერთობები იაპონიასთან, ასევე სტრატეგიული პარტნიორობა, მას აძლევს საშუალებას, მსოფლიო ჰეგემონის სტატუსის შენარჩუნება უფრო მარტივად შეძლოს.

ჩინეთის მზარდი როლი საერთაშორისო ეკონომიკაში, რაც რა თქმა უნდა, საერთაშორისო პოლიტიკაში მის როლს კიდევ უფრო ზრდის, მნიშვნელოვანი საფრთხის შემცველია აშშ-თვის, რასაც აშშ აცნობიერებს. იგი ცდილობს დაუჭიროს მხარი იაპონიას, რაც აღმოსავლეთ აზიაში ძალაუფლების ბერკეტების შესანარჩუნებლად სჭირდება. სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულების გარშემო ჩინეთ-იაპონიას შორის არსებულ დაპირისპირებაში იაპონიის მხარდაჭერა აშშ-ს აძლევს საშუალებას დარჩეს ერთ-ერთ წამყვან ძალად რეგიონში, რაც მის მთავარ მიზანს წარმოადგენს. სწორედ ამ ფაქტით არის გამოწვეული მისი ჩართულობა დაპირისპირებაში.

აშშ-ს ჩართულობა კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაში არის სწორედ მისი დამოკიდებულების გამოვლინება, რომლის თანახმადაც დიდ სახელმწიფოთა მეტოქეობა არის თანამედროვე საერთაშორისო სისტემაში მთავარი გამოწვევა. სწორედ მისი ამ დამოკიდებულებიდან გამომდინარეებს ის ფაქტი, რომ 2018 წელს შემუშავებულ ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციაში მთავარი აქცენტი გაკეთებულია დიდ სახელმწიფოთა შორის არსებულ მეტოქეობაზე და არა ტერორიზმზე, როგორც იყო ეს ადრეულ წლებში. აშშ მისდევს 2018 წლის ეროვნული უსაფრთხოების თანახმად გაცხადებულ მიზნებს და ეს ერთ-ერთი დასტურია იმისა, რომ იგი არ შეწყვეტს იაპონიის მხარდაჭერას სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში, რადგან ამით ახერხებს, რომ ჩინეთის კიდევ უფრო გაძლიერებას გარკვეულწილად ხელი შეუშალოს. სწორედ მისი მიდგომა განაპირობებს მის

ჩართულობას ჩინეთსა და იაპონიას შორის სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში.

აშშ-ს მიერ არჩეული სტრატეგია ეხმიანება სტრუქტურული რეალიზმის მიდგომას, რომლის თანახმადაც ანარქიულად მართულ მსოფლიოში სახელმწიფოთათვის მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს ძალაუფლების მოპოვება და მისი შენარჩუნება. სწორედ მის მიერ შემუშავებული სტრატეგიის ერთ-ერთი გამოვლინებაა აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში მისი მოქმედება და მცდელობა იმისა, რომ ნებისმიერ ფასად შეინარჩუნოს ძალაუფლება რეგიონში. ამის ერთ-ერთი გამოვლინება არის სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კონფლიქტში მისი ჩართულობა.

აშშ მეოცე საუკუნის დასაწყისიდან ამავე საუკუნის შუა წლებამდე მხარს უჭერდა კუნძულების ჩინეთისთვის გადაცემას, თუმცა, მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან ვითარება შეიცვალა და მან მოაწერა ხელი ოკინავას დაბრუნების შესახებ ხელშეკრულებას, რომლის თანახმადაც კუნძულებს მიაკუთვნებდა იაპონურ მხარეს, ოღონდ საუბრობდა არა სუვერენიტეტის უფლების მინიჭებაზე იაპონიისთვის, არამედ ადმინისტრაციული მმართველობის უფლების გადაცემაზე.

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშშ ცდილობდა და ცდილობს ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებას, თუმცა იგი იზიარებს იაპონიასთან დადებული თანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ შეთანხმებით ნაკისრ ვალდებულებებს და აღიარებს, რომ იგი კუნძულებზე ადმინისტრაციული მმართველობის მიკუთვნებულობასთან დაკავშირებით არ შეიცვლის აზრს.

მისი ეს დამოკიდებულება დღესაც კი ასევე გრძელდება, თუმცა ერთი განსხვავებით. დღეს უკვე, აშშ-მ იცის, რომ ძალიან სერიოზული პრობლემის წინაშე დგას. მართალია, აქამდე შეიარაღებულ დაპირისპირებას კუნძულებთან დაკავშირებით ჩინეთ-იაპონიას შორის ადგილი არ ჰქონია, თუმცა ადგილი მოსალოდნელია, მოხდეს ეს უახლოეს წლებში, რადგან ურთიერთობის დაძაბვა კიდევ უფრო და უფრო შესამჩნევია ამ ორ სახელმწიფოს შორის. რეგიონში მოქმედი ეს ორი სახელმწიფო კუნძულებთან დაკავშირებით არ აპირებს პოზიციების დათმობას და შესაბამისად, მათ შორის ურთიერთობის მოგვარების შანსი ნაკლებად არსებობს. ურთიერთობების დაძაბვის ერთ-

ერთი მაგალითია 2010 წელს განხორციელებული ქმედებები, როდესაც აშშ იძულებული გახდა მკაფიო განცხადება გაეკეთებინა იმასთან დაკავშირებით, რომ აშშ- იაპონიას შორის გაფორმებული თანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ შეთანხმების თანახმად, იაპონიის ადმინისტრაციული მმართველობის ქვეშ მყოფ ნებისმიერ ტერიტორიასთან დაკავშირებით დაძაბულობის წარმოქმნის შემთხვევაში აშშ ვალდებულია განახორციელოს შესაბამისი ქმედებები და ის მზად არის ამისთვის.

რომ არა აშშ-ს დაინტერესება აღმოსავლეთ აზიის რეგიონის სტრატეგიული მნიშვნელობით, მსოფლიო ასპარეზზე სტატუსის შენარჩუნებითა და სხვა სახელმწიფოთა (ამ შემთხვევაში ჩინეთი) მხრიდან მისი ჩანაცვლების შესაძლებლობის თავიდან აცილებით, ის არ ჩაებმეოდა რეგიონში არსებულ პრობლემებში და არ დაუჭერდა მხარს იაპონიას, რომლის მხარდაჭერაც მომავალში შეიძლება აშშ-ს საკმაოდ ძვირად დაუჯდეს, რადგან იგი აღიარებს მის მიერ ნაკისრ ვალდებულებებს იაპონიის მიმართ, რაც ეკისრება თანამშრომლობისა და უსაფრთხოების შესახებ დადებული ხელშეკრულების თანახმად.

კვლევა ღირებულია იქიდან გამომდინარე, რომ სენკაკუს/დიაოიუ დაოს საკითხზე ქართულ აკადემიურ სივრცეში არ არსებობს ნაშრომები. კვლევის შედეგად ჩანს რეგიონში მოქმედ სამ ძალას- ჩინეთს, იაპონიასა და აშშ-ს შორის არსებული ურთიერთდამოკიდებულება და მათი ინტერესები, რაც დაპირისპირების გადაუჭრელობის მთავარი განმაპირობებელია.

აღნიშნული ნაშრომი შეიძლება გამოყენებული იქნას აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში მოქმედი ძლიერი სახელმწიფოების ინტერესებთან დაკავშირებით გარკვეული ცოდნის მისაღებად, ასევე, სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ კონფლიქტზე გარკვეული წარმოდგენის შესაქმნელად. ასევე შესაძლებელია, გამოყენებული იქნას ჩინეთს, იაპონიასა და აშშ-ს შორის არსებული დამოკიდებულებების შესასწავლად და აშშ-ს რეგიონით დაინტერესების მიზეზების გამოსავლენად. სპეციალისტების, მეცნიერების, მკვლევარებისა და სხვა დაინტერესებული პირების მიერ შეიძლება მოხდეს ნაშრომის გამოყენება როგორც რეგიონში არსებულ მრავალ პრობლემათაგან ერთ-ერთის შესახებ ინფორმაციის მისაღებად. მისი პრაქტიკული მნიშვნელობა კი გამომდინარეობს იქიდან, რომ

სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დავაში აშშ-ს ქმედებები არის ერთ-ერთი მაგალითი დიდ სახელმწიფოთა ქცევისა საერთაშორისო ასპარეზზე, როდესაც მათ ეროვნულ ინტერესებს ეხება საქმე.

საკვლევი საკითხით დაინტერესება გამოიწვია აღნიშნულ კონფლიქტთან დაკავშირებით შესაბამისი კვლევების არარსებობამ ქართულ აკადემიურ სივრცეში. კვლევის მიზანს წარმოადგენდა, შექმნილიყო ნაშრომი, რომელიც კონფლიქტის შესახებ გარკვეულ ცოდნას შექმნიდა და ყურადღებას მიაქცევდა რეგიონში მოქმედ მსოფლიოს ძლიერი ძალების ქმედებებსა და ურთიერთდამოკიდებულებებს, რის შედეგადაც შესაძლებელი იქნებოდა ამ კონფლიქტის გაგება უფრო მარტივად. ვფიქრობ, რომ მიზანი მიღწეულია და ნებისმიერი დაინტერესებული ადამიანი შეძლებს ამ ნაშრომის დახმარებით შეიქმნას გარკვეული წარმოდგენა აღმოსავლეთ აზიის რეგიონში სენკაკუს/დიაოიუ დაოს კუნძულებთან დაკავშირებით არსებულ დაპირისპირებაზე, მის მიმდინარეობასა და მასში ჩართულ მხარეთა ინტერესებზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- აკობია, ე. (2006). *საერთაშორისო ურთიერთობების თეორია*. თბილისი: სოციალური მეცნიერებათა ცენტრი.
- დავითაშვილი, ზ. (2003). *ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია*. თბილისი: „მეცნიერება“.
- რონდელი, ა. (2006). *საერთაშორისო ურთიერთობები*. თბილისი: გამომცემლობა „ნეკერი“.
- Akio, T. (2017). Forty-four Years of Sino-Japanese Diplomatic Relations Since Normalization. In *a China-Japan Relations in the 21st century*. Tokyo. Bunkyo, Japan: The Author(s).
- Agreement Between the United States of America and Japan. (1971). Retrieved from <http://ryukyu-okinawa.net/pages/archive/rev71.html>
- Brown, K. (2016, August 31). The Most Dangerous Problem in Asia: China-Japan Relations. *The Diplomat*. Retrieved from <https://thediplomat.com/2016/08/the-most-dangerous-problem-in-asia-china-japan-relations/>
- Basic View on the Sovereignty over the Senkaku Islands. (2013, May 8). *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. Retrieved from http://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/senkaku/basic_view.html
- Booth, K. (2011). *Realism and World Politics*. London and New York: Taylor and Francis Group.
- Cairo Conference. (1943). In *U.S. Department of State Archive*. Retrieved from <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/wwii/107184.htm>
- Cameron, F. (2006). *US Foreign Policy after the Cold War*. London and New York: Taylor and Francis Group.
- Chanlett-Avery, E., & Rinehart, I. E. (2016). *The U.S.-Japan Alliance* (CRS REPORT #RL33740). Retrieved from Congressional Research Service
- Department of Defence of the United States of America. (2018). *Summary of the 2018 National Defence Strategy of the United States of America*.
- Diaoyu Dao, an Inherent Territory of China (white paper). (2012, September). *Diaoyu Dao, an Inherent Territory of China*. Retrieved from http://www.diaoyudao.org.cn/en/2015-01/25/content_34649357.htm

- Dolven, B., Manyin, M. E., & Kan, S. A.. (2014). *Maritime Territorial Disputes in East Asia: Issues for Congress* (CRS REPORT #R42930). Retrieved from Congressional Research Service
- Driete, R. (2014). The Japan-China Confrontation Over the Senkaku/diaoyu Islands- Between „shelving” and „dispute escalation” 尖閣・釣魚諸島をめぐる日中対立 棚上げと激化のあいだとは. *The Asia-Pacific Journal*. 12(30), 42-43.
- Ehrhardt, G. (2002, September). Ehrhardt on Miyashita and Sato, „Japanese Foreign Policy in Asia and the Pacific: Domestic Interests, American Pressure, and Regional Integration” (Review of the book *Japanese Foreign Policy in Asia and the Pacific: Domestic Interests, American Pressure, and Regional Integration*, by A. Miyashita, Y. Sato, eds). *H-Net: Humanities and Social Sciences Online*. Retrieved from <https://networks.h-net.org/node/11765/reviews/11882/ehrhhardt-miyashita-and-sato-japanese-foreign-policy-asia-and-pacific>
- George, A. L. and Bennett, A. (2005). *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge, Massachusetts; London, England.
- Godwin, P. H. B. (2004). China as Regional Hegemon? In *The Asia-Pacific: A Region in Transition*. Honolulu, Hawaii: the Asia-Pacific Center for Security Studies
- Goldman, C. (2015, August 5). Stanford scholar illuminates history of disputed China Sea islands. *Stanford*. Retrieved from <https://news.stanford.edu/2015/08/05/islands-chiang-diaries-080515/>
- Heydarian, R. J. (2016, April 6). The new Japanese assertiveness in Asia Pacific. *ALJAZEERA*. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2016/04/japanese-assertiveness-asia-pacific-160405103357842.html>
- How uninhabited islands soured China-Japan ties (2014, November 10), *BBC News*. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-11341139>
- Instrument of Surrender. (1945). In *National Archives Foundation*. Retrieved from <https://www.archivesfoundation.org/documents/japanese-instrument-surrender-1945/>
- Ishii, L. J. (2013). *The U.S. Imperative on the Senkaku/Diaoyu Territorial Dispute* (Master Thesis). United States Army War College, USA.
- Kosta, A. (2018). *The China-Japan conflict over the Senkaku/Diaoyu Islands*. London and New York.

- Lapeyre, S. (2013, November). *China and Japan in Anarchy: A Neorealist and Constructivist Explanation of the Kurihara Island Conflict*. Retrieved from <https://www.mironline.ca/china-and-japan-in-anarchy-a-neorealist-and-constructivist-explanation-of-the-kurihara-island-conflict/>
- Li, M. (2018). China's participation in Asian multilateralism: pragmatism prevails. *ANU Press*. Retrieved from the JSTOR database.
- Lobell, E. S. (2010). Structural Realism/ Offensive and Defensive Realism. *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*.
- Manyin, M. E. (2016). *The Senkakus (Diaoyu/Diaoyutai) Dispute: U.S. Treaty Obligations* (CRS REPORT #R42761). Retrieved from Congressional Research Service.
- Mearsheimer, J. J. (2013). Structural Realism. in T. Dunne, M. Kurki, and S. Smith (Eds.), *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (3rd Edition, pp. 77-93). Oxford: Oxford University Press.
- Ministry of Foreign Affairs. (2013). *The Senkaku Islands* (Ministry of Foreign Affairs report). Japan.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China and United Nations System in China. (2013). *China's progress towards the Millennium Development Goals* (2013 report). China.
- Munro, A. (2013). Superpower. *Encyclopedia Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/superpower>
- Panda, A. (2014). Obama: Senkakus Covered Under US-Japan Security Treaty. *The Diplomat*. Retrieved from <https://thediplomat.com/2014/04/obama-senkakus-covered-under-us-japan-security-treaty/>
- Panda, A. (2017). Mattis: Senkakus Covered Under US-Japan Security Treaty. *The Diplomat*. Retrieved from <https://thediplomat.com/2017/02/mattis-senkakus-covered-under-us-japan-security-treaty/>
- People's Republic of China (P.R.C.) 1949- Present. (n.d.). *Chinasage*. Retrieved from <http://www.chinasage.info/peoplesrepublic.htm>

- Potsdam Declaration. (1945). In *National Diet Library*. Retrieved from <http://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c06.html>
- Potsdam Declaration is still valid today. (2015, Juli 27). *Chinadaily*. Retrieved from http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2015-07/27/content_21416358.htm
- Przystup, J. J. (2009, April). The United States and the Asia-Pacific Region: National Interests and Strategic Imperatives. *Strategic Forum, Institute for National Strategic Studies*.
- Rathus, J. M. (2010). *Japan's response to the rise of China: Implications for Regional Institutions*. Adelaide, Australia: School of Social Sciences and Humanities (Discipline of Asian Studies).
- Rourke, R. O. (2018). *Maritime Territorial and Exclusive Economic Zone (EEZ) Disputes Involving China: Issues for Congress* (CRS REPORT #R42784). Retrieved from Congressional Research Service.
- Roy-Chaudhury, S. (2016, August 01). The Senkaku Islands Dispute. *International Policy Digest*. Retrieved from <https://intpolicydigest.org/2016/08/01/senkaku-islands-dispute/>
- Sana, A. (2012). United States Interests in Asia-Pacific Implications for Pakistan. *Institute of Strategic studies, research and analysis (ISSRA)*.
- Schroeder, P. (1994, Summer). Historical Reality vs. Neo-realist Theory. *The MIT Press*. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/2539150>
- Security Treaty Between the United States and Japan. (1951). in *The Avalon Project*. Retrieved from http://avalon.law.yale.edu/20th_century/japan001.asp
- Senkaku Islands: Location, Area, and Other Geographical Data. (2015, February 17). Retrieved from https://www.spf.org/islandstudies/info_library/senkaku-islands/02-geography/02_geo001.html
- Shaw, H. (1999). *The Diaoyutai/Senkaku Dispute: its History and an Analysis of the Ownership Claims of the P.R.C., R.O.C., and Japan*. Maryland, USA.
- Shulong, C. (2008). A Mechanism to Stabilize U.S.-China-Japan Trilateral Relations in Asia. *Center for Northeast Asian Policy Studies*.
- Situation of the Senkaku Islands. (2014, April 4). Retrieved from https://www.mofa.go.jp/a_o/c_m1/senkaku/page1we_000010.html

- Smith, A. S. (2012). Japan and the East China Sea Dispute. *Foreign Policy Research Institute by Elsevier Ltd.*
- Treaty of Shimonoseki. (n.d.) in *Diaoyu Dao: The Inherent Territory of China*. Retrieved from http://www.diaoyudao.org.cn/en/2015-01/25/content_34649429.htm
- Treaty of Shimonoseki. (1895) in *USC US-China Institute*. Retrieved from <https://china.usc.edu/treaty-shimonoseki-1895>
- Treaty of Peace with Japan. (1951). Retrieved from <https://www.documentcloud.org/documents/1338718-san-francisco-peace-treaty-1951.html>
- Vice Foreign Minister Zhang Zhijun Gave Briefing to Chinese and Foreign Journalists on the Diaoyu Dao Issue (transcript). (2012, October 27). *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*. Retrieved from http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/diaodao_665718/t983015.shtml
- Whitehouse, (2017). *Joint Statement from President Donald J. Trump and Prime Minister Shinzo Abe*. Washington.
- Qun, C. (2017, December 15). U.S. Approach to Diaoyu Islands Issue: Policy, Motivation and Prospect. *China Institute of International Studies*. Retrieved from http://www.ciis.org.cn/english/2017-12/15/content_40106674.htm
- Zhao, Q. (2004). Japan's Leadership Role in East Asia: Cooperation and Competition between Japan and China. *Policy and Society*. 23:1, 111-128, DOI: 10.1016/S1449-4035(04)70029-6

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Mariam Bokhua

Great Power Competition in International Politics: the Role of USA
in Sino–Japanese Territorial Dispute over the Senkaku/Diaoyu Dao
Islands

Diplomacy and International Politics

Submitted to obtain the Master's degree in
Diplomacy and International Politics

Zurab Davitashvili

Full Professor

Tbilisi

2018